

Oroszországból visszatért nők névjegyzéke

Május 15-ig felosztatják a ciprusi táborokat

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III. ÉVFOLYAM 52. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947 DECEMBER 24.
5708 TÉVÉSZ 11.

Németek

Hónapok, sőt mondhatjuk, évek óta tartja feszültségben a világ közvéleményét az a diplomáciai konferencia-sorozat, amely hivatva van megoldani Németország problémáját, amely azt akarja, hogy Németország a múltak szörnyű bűnein okulva átalakuljon az emberi sorsközösséget építően szolgáló állammá. Lapunk jellegétől távol áll, hogy a nagyhatalmak ebben a kérdésben folyó tárgyalásainak érdemével foglalkozzunk, bár nem tudunk szabadulni attól a lidérenyomástól, amely felkünkre nehezedik, ha ezt a szót „Németország” halljuk, vagy olvassuk. De annyit mindenesetre joggal elvárhatunk, hogy a mi elgondolásunkban olyan új Németország lépjen a régi, a légszörnyűbb hűnökkel terhelt ország helyébe, amely vezetelni akar és még a lehetőségét is kiveti magából, hogy a múlt kísérletei meglevenedhessenek.

Ánde mit kell látnunk? Mit kell tapasztalnunk? A döbbenet emberi mértékével lehetetlen lemérni azt a megrázóan keserves tapasztalatot, amelyet napjainkban még mindig szereznünk kell Németországgal kapcsolatosan. Azt tudtuk és tudjuk, hogy a hitleri uralom embertelen és vérgőzös lelki fertőzése máról-holnapra, sőt sajnos, hosszú évtizedekre is kihatóan, nem szűnhetik meg. Vadállatokból nem lehetnek bárányok. Ez igaz. De azt

mégis csak hihette az ember, hogy az éhező és lerongyolódott német nép igyekszik elrejteni vad ösztöneit s ki akar kerülni abból a veszlezzárból, amely alá minden tisztességesen gondolkodó ember a maga lelkében őket elraktározta. Éppen ezért a legnagyobb megdöbbenéssel és mélységes elkeseredéssel kell olvasnunk azokat a híreket, hogy Németországban ismét „ütik a zsidót”. Azt a néhány ezer, — a sok százezer közül, — visszatértet ismét brigantimódon meglámadják és üldözik, persze meglehetősen — kommunista üldözéssel. Hányszor hangzóltattuk és ismertettük, hogy az antiszemitizmus a reakció kísérlete a demokrácia megdöntésére s napnál is világosabb így együtt, a kelτός megnyilvánulásban: „zsidó és kommunista” üldözésben.

A német nép vezetőinek — ha ugyan vannak ilyenek —, de a megszálló hatalmának is kötelességük, hogy megvédjék a veszélyeztetett emberi életet, hogy biztosítsák az emberi szabadságot, ha egyáltalában vége az, hogy legyen újból Németország. A hamu alatt parázsló s most újból felélesztetni kívánt tüzel csirájában kell elfolytani, hogy ne keletkezzék ismét olyan tüzfészek, amelynek lángjaiban megsemmisüljön az emberiség véres háborúban megszerzett győzelmének eredménye.

Közvéleménykutatás 1947-ben

Rendkívül érdekes közvéleménykutatást végeztetett a Fórum, ez a kitűnő társadalomtudományi és irodalmi folyóirat. Száz kérdőívet osztott ki a Jurányi-utcai leánygimnázium, a Mesler-utcai polgári leányiskola és a tapolcai állami polgári fiúiskola növendékei között.

A kérdőíveken, amelyekre természetesen névtelenül kellett válaszolni, harminckett kérdés szerepelt. Közülük ilyenek: „Mi a köztársaság?” — „Mi a demokrácia?” — „Mi a hároméves tero?” — „Mi Auschwitz? Mit tudsz róla?”

Mint a Fórum cikke igen helyesen megállapítja: „A kik ma tizenégyévesek, néhány év múlva gyárakban, mezőkön, hivatalokban, kórházakban és iskolákban fognak dolgozni. Ahogy ma neveljük őket, úgy fogják az országot építeni.”

Nos, a kitöltött kérdőívekből azt kell látnunk, hogy komoly bajok mutatkoznak a mai nevelés körül és az iskola mindeddig nem tudta ellensúlyozni az otthoni reakciós légkört, vagy az otthon indolens felfogását.

A budapesti iskoláslányok tizenöt és a tapolcai fiúk hetven százaléka nyíltan szembe fordult a demokráciával. Akadtak olyan ívek, amelye-

ken a következő szöveg olvasható: „Nem érdekel, hogy mi a köztársaság. Nem érdekel, hogy mi a demokrácia.” Egy ilyen íven található a következő két mondat: „Nem tudom közelebbről, mi az Auschwitz. Egy német város.”

A száz megkérdezett tizenégyéves fiú és lány közül nyolcvanán még ennyit sem tudnak. Egyszerűen sohasem hallottak Auschwitzról.

A Fórum szerint: „Budapestben sem érthető ez, ha meggondoljuk, hogy a gyermekek legnagyobb része azt felelte, hogy moziba jár és megengedik az újságolvasást a szülei. És főleg, ha tudjuk, hogy az iskolában van egy úgynevezett „általános ismeretek órája” is, amely éppen a demokratikus átnevelést szolgálja.”

Tapolcán még kevésbé érthető, mert 1944-ben a tapolcai zsidók kilencven százalékat elhurcolták és Auschwitzban ölték meg...

Auschwitz nevét meg kell tanulnia minden iskolásgyereknek. És Voronyezs nevét is. És Sztalingrád nevét is. Mert enélkül sohasem fogja megérteni, mi volt a fasizmus és nem is fog soha harcolni ellene.

Teljesen egyetértünk a Fó-

Ára 1 forint

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

rum-mal: Auschwitzot, Voronyezs és Sztalingrád nevét minden iskolágyereknek tudnia kell. És ahol előfordul, hogy az iskolágyereknek se Auschwitzról, se Voronyezsről, se Sztalingrádról nem hallottak, ott nemcsak a szülőkkel van baj, hanem az iskolával is. Ott a tanárt súlyos mulasztások terhelik! Sőt, nem is mulasztások, hanem — ne szépségük! — bűnök!

Itt az ideje, hogy az „általános ismeretek óráját” ne egészen ötletszerűen töltsék el az iskolában és kissé komolyabban vegyék!

Saját ismeretségi körünkben tudjuk — több gyerekkel beszélgettünk —, hogy az „általános ismeretek órája” sokszor olyan óráként telik el, amikor a tanár olyan dolgait intézi, amelyeket máskor nem tudott elvégezni. Az „általános ismeretek órája” nem erre való, hanem Auschwitz, Voronyezs és Sztalingrád megismertetésére.

De itt az ideje annak is, hogy — túl az iskolákon — meginduljon teljes erővel a népfelvilágosítás! Az iskolán kívül népművelési szervek is kapcsolódjanak be végre ebbe a munkába!

Bizonyosra vesszük, hogy ez a közvéleménykutatási eredmény erősebb fellépésre indítja majd Ortutay Gyula közoktatásügyi minisztert, aki véletlenül szerkesztőbizottsági tagja a Fórum-nak is. Tudjuk, hogy milyen imponáló munkát végzett a magyar közoktatásügyi megreformálása terén és milyen példátlan buzgalommal segítette elő a korszerű magyar tankönyvek megalkotását. De még féltedeményt sem tud elérni, ha a tanárok jelentős része szabotálja a közoktatásügyi minisztériumtól kapott feladatokat.

Legjobb lenne először is alaposan körülnézni azok között a tanárok között, akiknek a tanítványai a közvéleménykutatási íveket kitöltötték és még ma sem tudnak Auschwitzról, Voronyezsről, Sztalingrádról! Azután foglalkozni kellene a többi iskola tanáraival is!

Nem csoda, hogy a diákok nem tanultak! A tanárok sem akarnak tanulni!

KERESSÜK AZT A MUNKASZOLGÁLATOS PIATALEMBERT, aki a nyár folyamán érdekelték GROSZ JENŐRŐL, aki Mátyásföldön 1947-ben született és akinek egyetlen testvére van a Donnál. Nagyon bárom, értesítse fájóalmas szívű szülőit: Grosz József, VII., Izabella-u. 12. Budapest 7.

Glosszák a hétről

A „MACCABI” most ideérkezett számban hosszú tudósítást olvashatunk arról a newyorki ünnepségről, amelyet az „American Memorial for 6 Millions Jews of Europe” alapkövetétele alkalmából rendeztek.

Az Európában elpusztult 6 millió zsidó emlékművének alapkövetéleténél, a Manhattan-Parkban, az amerikai lobogók és a kék fehér zsidó zászlók árnyékában, 40 nemzet képviselői jelennek meg, hogy tiszteljenek a fasiszták áldozatai előtt. Megjelentek az összes felekezetek papjai is. A Kaddist és az El Mole Rachamimot Michael Kusevitzky, az Egyesült Államok egyik legnépszerűbb kántora mondta el, aki régebben a varsói nagy zsinagógában működött.

A szónokok egyébként külön megemlékeztek a varsói zsidó hősekről. A második világháború legbátrabb ellenállóinak hősi szelleme ott lebegett a 40 ország képviselőinek az áldozatok előtt tisztelgő tömege felett.

*

A TÓRA SZELLEMENEK ujjáéledéséről beszélt — mint a The Jewish Chronicle-ben olvassuk — H. A. Goodman asszony, az agudista nők világszervezetének elnöke, egy londoni gyűlésen.

— A kontinensen jártam — mondotta — és örömmel állapítottam meg, hogy a megmaradt zsidók körében ujjáéledésben van a Tóra szelleme. Azok a zsidók, akik túlélték a koncentrációs táborok borzalmait, a Tóra felé fordulnak. Különösen a nők körében tapasztalható valóságos ujjáéledés. Jó jeleket látam mindenütt a zsidóság jövője szempontjából.

*

A NÉMETORSZÁGI SZOVJÉT ZÓNÁBAN lévő öt német állam mindegyike törvényt hozott az antiszemitizmus ellen. Ezek a törvények lényegileg a Szovjetunió alkotmányának antiszemitizmussal szembeni intézkedéseit vették alapul.

Az utolsó időben két nevesebb közszereplő került az új törvények alapján bíróság elé.

Az egyik: a Szocialista Egység Pártjának volt a tagja, és természetesen azóta már kizárták onnan.

A másik: az evangélikus egyház egyik papja volt.

A németországi szovjet zónában komoly és lelkiismeretes küzdelem folyik a fasiszták és a fasiszta jellegű antiszemitizmus ellen.

*

MOSLEY, AZ ANGOL „HITLER-IMITÁTOR” megelégedéssel mozgalma sorompóba állította a szigetszágban a demokrácia védelmezőit is.

Múlt héten Lord St. Davids

nagy beszédben hívta fel az angol kormány figyelmét a Mosley-féle mozgalom megrendszabályozásának szükségességére. Előbb hangoztatta, hogy a Mosley-féle fasiszta szervezkedés nem jelentékeny, azután a következőket mondotta:

— Mindegy, hogy sok, vagy kevés híve van-e Mosleynak. A lényeg az, hogy ördögi dolgokat hirdet. Nem szabad megengedni, hogy valaki fasisztát és antiszemitizmust hirdessen. Aki azt állítja, hogy a szlávszabadság jegyében minden véleményét el kell tőrni, az vak, mert nem látja, hogy a fasiszták és antiszemitizmus hirdetésével olyan rendszert szeretnének megvalósítani, amely elfojtana minden szlávszabadságot.

*

A DEMOKRÁCIA ERŐINEK TÁMOGATÁSÁT kérte az amerikai zsidóság egyeteméről két különböző felekezésű amerikai rabbi: dr. Stephen S. Wise és Abba Hillel Silver.

Dr. Stephen S. Wise azt fejegette, hogy az amerikai zsidóság nem támogathatja a szovjetellenes amerikai erőket, amelyek háborút szeretnének. Egy új háború megsemmisítené Európában a zsidó nép maradványait is.

— Mi, zsidók, — mondotta Wise — a haladás és a béke erői mellé sorakozunk fel.

Abba Hillel Silver kikelt az ugyanevezett „Amerikaiellenes Cselekedetek Vizsgáló Bizottság” működése ellen és felhívta az amerikai zsidókat, hogy legyenek a békés és demokratikus erők támogatói.

*

FRIEDELIND WAGNER, Richard Wagner unokája és Siegfried Wagner leánya, tudvalevően mindig élesen antifasiszta volt. Annakidején meg is szökött anyja házából, amikor látta, hogy Siegfried Wagner övege beállt Hitler rajongói köré és Hitler, valamint a náci vezérek egész sora körül vendégeskedett a Wagner-házban.

Friedelind Wagner most előadást tartott a newyorki Town Hall-ban és kifejezte, hogy a németek egyelőre semmit sem tanultak. Ma éppoly fasiszták és antiszemiták, mint a náciizmus idején voltak.

„Nem szabad, hogy a világ súlyos hibába essen és azt higgye, hogy a németeket könnyen Wagner, Bach, Beethoven, Goethe, Schiller és Lessing névére lehet átalakítani. Nagy és fáradságos munka lesz eltávolítani a németekből a fasiszták és antiszemitizmus mérget.”

Friedelind Wagner szerint: három feladatot kell elvégezni: 1. pszichológusok és pszichiáterek hadseregét kell elküldeni Németországba; 2. egy másik hadseregét kell szervezni peda-

gógusokból; 3. nemzetközi diákcsere-akciókat kell csinálni.

Mindezek lebonyolítása és ezeknek az akcióknak a sikere természetesen sok időt vesz igénybe. Addig a szövetségesek fegyveres erejének kell gondoskodnia arról, hogy Németországban a fasiszták és antiszemitizmus semmiféle formája ne terjedjen tovább.

*

FRANCIAORSZÁGBAN NEM ISMERNEK TRÉFÁT a németekkel együttműködő politikusok esetében.

Néhány nap előtt ért véget Xavier Vallat bűnpere, amely egy hétfőig tartott.

Xavier Vallat sokat szerepelt már az 1930-as években, mint — parlamenti közbeszóló. Barmilyen ügyet tárgyaltak a francia kamarában, Xavier Vallat közbeszólás formájában zsidózt.

Mindenki nevelett rajta. Senki sem vette komolyan.

Pétain és Laval fasiszta parancsurama idején azután komolyan kellett venni. Ő lett a zsidóügyi kormánybiztos.

Most 10, azaz tíz évi börtönrre ítélték.

A bíróság előtt már nem zsidózott. Nem hangoskodott. Igen halkán beszélt. És mindenre azt felelte, hogy — tévedés áldozata lett.

A „nagy megtévesztő”, aki oly sok embert vezetett félre, — mint francia lapokban olvassuk — szánalmas figuraként dologolt a bírál előtt.

*

AZ I. G. FARBEWERKE vezetői ellen folyó nürnbergi perben érdekes levelek olvastak fel.

A levelek arról szóltak, hogy az I. G. Farbenwerke igazgatói kísérleti célra nőket kértek Auschwitzból.

Az egyik levél például így hangzott:

„A Kényszer hatását kipróbálni. Kérjük a tábor parancsnokságát, hogy számunkra kísérleti célokra nőket szállítani sziveskedjenek. Igen haláluk lennének, ha erre mielőbb sor kerülne.”

A levélben említett „halál” nem maradt elméleti szónok. Készpénzben is kifejezésre jutott. Az I. G. Farbenwerke igazgatói 170 márkás összegében vásárolták meg a kísérleti célokra szükséges 150 zsidó nőt.

Ilyen „üzleti szellem” uralkodott Auschwitzban! Szinte mindennap újabb és újabb adatok kerülnek napvilágra az aushwitzi halálgyár üzleti jellegéről.

KERESSEM FIAMAT.

Szántó Tamást,

(1914-ben 17 éves volt és szemüveges volt). November 10-18-a között az Aréna-utí templomból vitték el. A látogatómunkára, Budára. Aki látta volna, értesítse Szántó Bélát, VII. József-utca 12-b.

Házasság, születés, halálozás a felszabadulás óta

Több mint két esztendeje, hogy a magyarországi zsidóság maradványa az életbe visszatért. Felmerül most a kérdés, hogy vannak-e látható jelei egy lélekszámbeli regenerálódás megindulásának, avagy népesedési mozgalmá továbbra is azon a kejtőn halad, melyen a két világháború közötti időben elindult és amely lassu kihálás felé vezetett volna.

A felszabadulás után a regeneráció lehetőségei a háború előtti helyzettel szemben súlyos teherfölteket mutatnak. A budapesti zsidóság száma, a vidéki zsidóság számához viszonyítva az 1941. évi 46%-ról 67,2%-ra duzzadt. A budapesti zsidóság fele 45 évesnél, ¼-e pedig 60 évesnél idősebb; 22 ezerrel több a nők száma, mint a férfiaké és 12 ezerrel több a házasságban lévő nők száma, mint a házasságban lévő férfiaké. Az 1946-ban 96.500 lelket számoló budapesti zsidóság kétharmada életkora miatt, vagy mert nem találhat izraelita házastársat, a regeneráció szempontjából nem jön tekintetbe.

E teherföltekekkel szemben, mint legjelentősebb aktívum, a negyedszázadnyi elnyomtatás után visszaszerezett gazdasági, társadalmi és kulturális szabadság áll. További aktívum: a vidéki zsidóság kerekében 30 ezer házasságban lévő férfi és a 60 évnél öregebbek elenyésző száma.

A regeneráció megvalósulásának mértékét sorrendben először a házasságkötések számadatai jelzik.

A zsidóságot ért veszteségek következtében igen sok esetben csak az egyik házastárs maradt életben. A házasságban lévő kör ezért erősen kibővült.

Budapesten 1945-ben 1279, 1946-ban 2209 nem vegyes házasságot kötöttek. Ezzel a házasságkötések száma el is érte kulminációját, mert 1947 első nyolc hónapjában már csak 1158 házasságkötés történt az előző év ugyanezen időszakának 1423 házasságkötésével szemben. 1945-ben ezer lélekre 13,2, 1946-ban 22,9 házasságkötés jutott. Az utóbbi arányszám meghaladja a két világháború közötti időszak legnagyobb arányszámát és közel kétszerese a budapesti össznépeség 1946. évi házasságkötési arányszámának.

A vegyes házasságkötések száma 1945-ben 279, 1946-ban 537 és 1947 első nyolc hónapjában 427 volt. A nem vegyes házasságkötések számához viszonyítva 1945-ben minden ötödik, 1946-ban minden negyedik és 1947 első nyolc hónapjában minden harmadik házasságkötés vegyes házasság volt.

A budapesti zsidóság körében történt házasságkötések adatai a hivatalos szervek adatgyűjtéséből származnak. A Zsidó, Vi-

lágkongresszus Statisztikai Osztálya a hitközségek segítségével begyűjtötte a vidéki zsidóságra vonatkozó 1945. és 1946. évi adatokat is. Bár ez az adatgyűjtés nem terjed ki a szórványokra (a vidéki izr. népesség 10%-ára) az adatok nem teljes voltakban is várakozásou felüli jó eredményt mutatnak. Közvetlenül a felszabadulás, illetve a deportációból való visszatérés után 1945 második felében 865, 1946-ban pedig 2946 házasságkötés történt. 1946-ban ezer vidéki izraelita lélekre 73,6 házasságkötés jutott. A vidéki össznépeség körében történt házasságkötések arányszáma ugyanakkor 9,4‰ volt, tehát egynegyed része az izraelita házasságkötések arányszámának. A vegyes házasságkötések száma nem volt jelentős, a két esztendő alatt összesen 284, azaz minden tizenharmadik házasságkötés volt ilyen.

A regeneráció első fordulójából a házasságkötések számának alakulásából tehát nem hiányzott az átlító lendület. Kétségtelen viszont, hogy a következő évek házasságkötési mozgalmá, amint azt az 1947. évi budapesti adatok már jelzik, veszíteni fog iramából és idővel, mikor a jelenleg még gyermekkorban lévő házasságban lévő korába lépnek, egészen össze fog zsugorodni.

A regeneráció sikerét, illetve sikertelenségét végeredményben az dönti el, hogy a születések száma követi-e azt a lendületet, amit a házasságkötések számának alakulásában észleltünk. Budapesten 1945-ben az izraelita születések száma 518, 1946-ban 1303; 1946-ban az ezer lélekre eső születések száma az izraelita népességnél 13,5, az össznépeségnél 17,3. 1947 első nyolc hónapjában 926 a születések száma, tizzele több, mint az előző év ugyanezen időszakában. Mivel a halálozások száma mindhárom esztendőben több volt a születések számánál, magállapíthatjuk, hogy a születések száma nem érte el a további szaporodáshoz szükséges mértéket.

Vidéken a születések száma 1945-ben 123, 1946-ban 1034 volt: ezer izraelita lélekre ebből 25,8 születés esett, tehát aránylag majd kétszer annyit, mint Budapesten. A halálozások számának levonása után vidéken 669 lelket kitevő természetes szaporodás mutatkozik, melyet a budapesti 636 léleknvi természetes fogyás országos viszonylatban 63 lélekre apaszt.

A magyarországi zsidóság 1946. évi teljes lélekszámahoz viszonyítva a csekély természetes szaporulatot nem tekinthetjük a regeneráció jelének, de a házasságkötési és születési mozgalmá eredményei mégis sok biztatóst rejtjenek magukban.

SÁNDOR VILMOS.

Kiss József emlékezete

Dr. Túróczi-Trostler József előadása a kulturális ügyosztály rendezésében

A Pesti Izraelita Hitközség kulturális ügyosztálya vasárnap délelőtt tartotta meg nagyszabású irodalmi matinétjét, amelyen az Országos Iroda képviselőjében Stöckler Lajos elnök, a hitközség képviselőjében Dr. monkos Miksa ügyvezető jelentek meg.

A matinét dr. Geyer Albert vezette be. Megemlékezett a költőről és mindig élményt jelentő költészetéről. A bevezető után dr. Túróczi-Trostler József egyetemi tanár beszélt Kiss Józsefről.

A Hét munkatársai megélték Kiss József hanyatlását is, a két következő nemzedék pedig a feltámadását. Kiss Józsefben vannak olyan erők, lappangó vonások, melyek ma sokat jelentenek és esél-g háttérbe szorul mindaz, ami kortársait megkapta. Ma nem egy-két verséről beszélünk, az embert, a költőt, az osztatlan jelenséget látjuk benne. A költő értelmezi, de ki is egészíti az életét. Értelmezi mint „én” és mint a kollektívum hordozója, helyettesíti a maga társadalmi osztályát. Kiss József az első magyar zsidó reprezentatív élet, az első magyar-zsidó reprezentatív költő. Megélt a maga egész korát és ki is fejezte. Új, idegesebb, érzékenyebb nyelvet kellett teremtenie. Ez az a plusz, amit a magyar zsidóságnak és Európának adott, amely már akkor kiábrándult Heineből és újabb reprezentatív költőre várt.

Petőfi kimondta, hogy „amíg az ember boldog nem volt, addig meg nem halhat”. Kiss József pedig: „— rakhatsz te kunyhót eleget — otthonod mégsem lehet” — azaz, irodalmi és fizikai otthona nincs. Megvan apának személytelen és metafizikai otthona — ezzel meg lehet élni az álmok országában, de nem itt a földön.

Magyar, zsidó és emberi problémái voltak. A gettóból kilépő zsidónak el kell helyezkednie, új osztály élete kezdődik. Elben az időben váltott képet a világ, a társadalom; előkészítik az új századot. Kiss József előtt inkább működő zsidó írók voltak. (Rosenthal Móric, Heilprin Mihály, Tatai József.) Utörök ezek, nevüket kegyelettel őrizzük. Az eddigiek voltak zsidók, vagy magyarok voltak. Ő megélt ezt a dialektikus helyzetet. A kétlakiság,

a nyelv, a nyelvézületek kétlakísága vele megszűnt. Minden nyugtalanságán túl megvan benne, hogy eljut önmagáig. Új terminológiát alkot.

Az ő költészete jelenti az első hazatalálást, az emancipáció első, verssé lett élményeit. Költészetében van szabadság-gondolat, szociális elem is. Dózsa-verset ír, amikor még nem indult meg a Dózsa-revizió. Knyáz Potemkin, a csodahajó szabadságot jelent, a forradalomban nagykorúsított szabadságot. Kiss Józsefnek Arany után és Ady előtt a helye; gondoljunk Ady vallomásaira, a Kiss József hetvenedik születésnapjára, Kosztolányira, Adyra, Tóth Árpádra. Benne a magyarság és a zsidóság világa egyesül. A vallásos költészet nála nem válik külön a profán tartalomtól, pedig alig van költő, aki egyesíti a kettőt. Érdekeseke a zsidó balladái. (Négyesy László szerint méltó Arany nevéhez is az ő költészete.) Kiss József ezekben a magyar zsidóságot igazolja a szellemi fórum előtt. (Szerepe hasonlít Mendelssohn és Heine szerepéhez.) Igazolja a zsidóságot a társadalom előtt. Egyik legérdekesebb balladája, „Dal a szegény Arjeról”, tele van realizmussal. „Reb Mayer Litvák”-ja a legrealisabb élethől nő ki. Tárgyi, eseményes zsidóság mellett kifejezi a maga problematikus zsidóságát is. Költészete nem apad ki. Az öregek költészetét is kifejezi. Tud pózolni, mint minden ember és költő, de le is veti ezeket a pózokat és megmutatja magát az embert és azt, hogy minden költészetté válhat. A Hétben minden lehetséges író irt. Fordításokat közölt, átköltözt az új angol, francia és az új bécsi költészet, amely Kosztolányi Dezső és Tóth Árpád mögött is áll. Itt kezdte pályáját Kóbor Tamás, irt ide Babis Mihály, Kosztolányi Dezső.

Kiss Józsefet zsidósága tette alkalmassá arra, hogy közvetítsen Európával és hogy megtanítsa a világot arra, hogy kevesebb pátoz és méltóság, de több reális élet kell a költészetben.

Ezek voltak a főbb problémák, melyeket az előadó felvetett a nagyszámú hallgatóság előtt. Az előadást Ascher Oszkár és Palotai Erzi művészi szavatai illusztrálták.

Dr. TIMÁR MAGDA

BALLON átlátszó, eső-, vihar- és lódenkabát
Márton és Szász V. Gróf Teleki Pál-utca 3.

Szovjet-zsidó hiroadó

Ünnepség Mendele Mocher Szeferim sirjánál

Hatalmas tömeg gyülekezett december 7-én az odesszai zsidó temetőben. E napon volt harminc esztendeje annak, hogy a jiddis irodalom alapítója, a jiddis és héber elbeszélő irodalom „Nagyapja”, Klausner szavai szerint a „legszidőbb zsidó”, Mendele Mocher Szeferim meghalt. Ahogy a fasiszta dúlás nem kímélte Tolsztoj, Turgenyev, Csajkovszkij sirját sem, ugyanígy megsemmisítette Mendele Mocher Szeferim végső nyughelyét.

Az évforduló alkalmából az odesszai városi tanács új emléktáblával jelölte meg azt a színt, amelyben a múlt századbeli zsidóság életének legművészibb ábrázolója pihen.

A „Nagyapa” sirját jiddis, ukrán és orosz írók, művészek és tudósok előkelő sora vette körül. Az emlékműavatási ünnepség szónokai a halhatatlan író érdemének méltatása mellett a népek testvériségéről beszélték.

Mély hatást váltott ki a jelenlévőkből Irma Druker íródnő alábbi beszéde:

— Drága Nagyapa, szeretett Mendelénki! — mondotta. — Te velünk voltál minden örömeinkben és fájdalmunkban. Te vagy az a törzs, amelyből olyan csodálatos ág hajtott ki, mint Sohejm Alejchem és Perec. A te gyökereidből táplálkozik az egész szovjet-jiddis irodalom, mert te vagy a megteremtője a zsidó szavak művészetének. Te tanítottál meg bennünket Nagy-

apa népünk és hazánk szeretetére. Mi, a te unokáid, sem téged, sem népedet nem árultuk el soha. Amikor pedig a kegyetlen és féltelmetes évek — a fasiszta vérengzés esztendői — elkövetkeztek, méltók voltunk hozzád s „fegyverrel a kézben, forró vérrrel szívünkben” harcoltunk népünkért, hazánkért és a szovjet kultúráért.

Ezt követőleg megrázó, Dosztojevszkij-szerű jelenet következett a zsidó temetőben: a szovjet tanács Odessza város képviselője letérdelt a sir elé, homlokával megérintette a hantot, majd az ukrán nép nevében együttérzését fejezte ki a zsidó ságnak a közelmúlt szenvedéséért. Jöjjetek — folytatta — és építsük tovább a szocializmus és a népek testvériségének országát.

Itt jegyezzük meg, hogy a szovjet írók szövetsége *Fagyjejev és Gorbaton*, a két világháru író, elnöklével bizottságot alapított, hogy Mendele Mocher Szeferim emlékéért méltó módon megünnepeljék.

*

— Az elmúlt napokban a szovjet-zsidó kultúra egy másik évfordulót is ünnepel. Negyven esztendővel ezelőtt hunyt el *Goldfaden*, a népi jiddis színjátszás megalapítója.

A moszkvai jiddis színház igazgatója, *Michoels*, most *Goldfaden* uttörő jelentőségének megörökítésére emlékkönyvet adott ki.

(v. b.)

Zsidó Világkongresszus Magyarországi Tagozata

(Budapest, V., Wekerle-Sándor-u. 7.)

Az alant felsorolt személyek iránt külföldről érdeklődés érkezett. Kérünk mindenkit, aki nevezetlekről felvilágosítást adhat, közölnie azt hivatalunkkal (V., Wekerle Sándor-utca 7 sz, telefon: 186-009) szombat és vasárnap kivételével délelőltől 9—1 óra között.

Borrend: a címzett neve, külföldről megadott lakcím.

Schwarz Berthold, 1896 Bécs, Suter Ferenc címén, Újpest, Hortkóy ut. 56.

Katzburg Mór, 1891, Bpest, Bezerédszabolcs u. 10.

Schwartz Ipolya, Trencsén 1911.

Múlt évben tért haza Svédországból.

Spitzer Jenő, 1914 V. 11. Pápa-u. 4.

Mannhausenben volt.

Dr. Fekete Derzö, 1886—7. Bpest

és családja, Budapest.

Dr. Pick Zellán ügyvéd, Klára és

Dr. Manja, Budapest

Bozóky (Stern) Emil lakkereskedő

és testvérei, Budapest.

Smil Áron és Fischer Ábrahám,

Budán.

Frankowich Ferenc, 1923 IV. 12.

Maros. Pestszenterzsébet, Dachauban

utca.

Kohn József ny. mozdonyvezető.

Bécsi-ut 12., vagy Lajos-utca 11.

Klein Oszkár. Edlth. Ervin, és

Budamit, Miskolc.

Gottsmanné Schnürer Lotte, Zsolna.

Komoly Gabriella és Stefánia, fér-

jével Biedermanné.

Schniter Ábrahám 1912 Rozavina,

asztalos, Wyszow.

Rottergerg Ábrahám, 1922 Toma-

schow, Pestszenterzsébet.

Jakobovits Simon, Szécsényen, 43

éves, Soroksári-ut 92.

Godeanu Eugen, Bukarest, 25 éves.

Löwenberg Leon, Újvidék, Budapest.

Löwy Siegfried, 33 éves. Nyítrádól

1942-ben Budapestre menekült.

Kurtzfeld Ilona, 1916 X. 30. Be-

ghimből Budapestre jött.

Gottlieb Jenő, Újvidék.

Tavenikné Gottlieb Anna, Fai Zou-

anna, Újvidék.

Goldstein Jenkel, Budapest.

Klein Sándorné Kramer Margit

1891 Bpest és kistia Jánoska, 1941

XII. 16. Bpest.

Az új demokratikus tankönyvek

Dr. Ortulay Gyula kultuszminiszter csütörtökön délutánra a magyar sajtó képviselőit meghívta, hogy bemutassa az új tankönyveket. Nem volt véletlen az, hogy főtárgyterek, publikisták, lapudósítók, a külföldi sajtó képviselői, feltűnően nagy számban jelentek meg ezen a kultuszminiszteri sajtófogadáson. Mindenki érezte, hogy a magyar demokrácia egyik legfontosabb és legidősebb jelenlétének asszisztál. Az új demokratikus tankönyvek megjelenésével Ortulay Gyula kultuszminiszter a reakció és a fasiszmus elleni harcot kulturális téren megindította. Nem kevesebbről van szó, mint hogy a lélek legmélyén rejtődő, az egykötő beidőződött és a gondolkodást még mindig, rabságban tartó reakciós szellemet kiirtsák. Az új tankönyv új szellemet, új lelket teremti.

Mi az, amiben különbözik az új tankönyv a régitől? Már az első olvasásra megállapíthatjuk, hogy nem uszít egyetlen nép ellen sem, nem szítja a vallásfelekezeti közötti ellentéteket, nem táplálja az osztály-ellenes teket, nem terjeszti a babonákat és elfogultságokat.

A pedagógusok majd megállapítják, hogy az új demokratikus tankönyv milyen kitűnő munkatárs és szövetségese a nevelőnek. A kor szellemének megfelelő, emberséges szellemmel teli tartalma, a gyermeklélekhez és gondolkodáshoz közelálló és azt befolyásoló gyönyörű képek, mind-mind elismeréssel és megbecsüléssel találkoznak majd a tanítók részéről, a nem utolsó sorban találkoznak majd a gyermekek érdeklődésével, akik ebből a szempontból is sokkal szerencsésebbek, mint szüleik, mert olyan könyvet kapnak a kezükbe, amelyet nemcsak akkor lehet olvasgatni, amikor „az órára” készülnek, hanem vakáció idején is böngészgethetik.

Mindezeneken túl, — amelyek kétségtelenül rendkívül jelentős szempontok, — a zsidóság szempontjából is igen fontos az új demokratikus tankönyv. Végre olyan könyv jut el a népei munkásság és a gyárak népének gyermekeihez, amelyek bafafiaság leple alatt nem uszít pogromra, amely a nemzeti öntudatot nem úgy alakítja ki a fiatal lelkekben, hogy a zsidóságot gyalázza és gúnyolja, amely a társadalmi szeméremet nem úgy formálja ki a rendkívül fogékony gyermeki lelkekben, hogy a zsidóság társadalmi kiközösítését és elszigetelését állítja eléje követendő és megvalósítandó programként. A magyar nép demokratizálódása tulajdonképpen az új tankönyvek bevezetésével kezdődik. Valljuk be, hogy azok a kitűnő és rendkívül értékes tanulmányok, amelyek a demokrácia népszerűsítésére hivatalosak, eddig csak rendkívül

kicsiny kis tábori hódítottak meg s azokhoz a tömegekhez nem jutottak el, akiknek a részére szánták őket. A demokratikus tankönyv viszont állandó olvasmánya lesz nemcsak a gyermekek, hanem a dolgozók millióinak is, mert hiszen a tankönyv szerzői a magyar szellemi élet legjobb írói és tudósai közül kerülnek ki s mondanivalóik nemcsak a gyermekek, hanem a felnőttek részére is okulásul és tanulságul szolgálhatnak. Ha majd minden iskolában, függetlenül attól, hogy milyen közösség tartja fenn, az új demokratikus tankönyvet forgatják a gyermekek, a végső és döntő győzelmet ekkor aratja majd a demokrácia a reakció fölött.

GERVAI SANDOR

A Pesti Izr. Hitközség kulturális rendezése:

1947 december 27-én: dr. Lázár István: „A zsidók Angliában.” Héber dalokat énekel a Ráskai Leánygimnázium vallásos körének énekkara, Fröhlich József Józsa vezényletével.

1948 január 3-án: Antal Gábor: Byron Héber Melódiái.

Az Oneg Szabbat rendezvényeket mindenkor szombaton d. u. 5 órakor tartják a hitközség dísztermében (VII. Síp-utca 12. II. emelet 33.). Az előadások látogatása díjtalan.

Bajtársak, deportáltak!

KERESEM

Feldmann Gézát,

akit 1944 november 27-én vageniroztak. Fertőrákoson volt 1945 március 28-ig, onnan Mauthausenbe vitték. Április közepén beszéltek vele. Aki bármilyen hírt tud róla, kérem értesítse nővérét, Tóth Józsefnét, Békocsis-u. 26. főemelet 6.

Pályázati hírdetmény

A BERETTYÓJÁRULAI CIBENRA KADISA, a kezelésében lévő

„Miltzer Salamon és neje Weisz Eszter alapítvány” kiházasítási segélyének elnyerésére ezton

pályázatot hirdet.

A segély összege ca. 1300—1300 Ft, mely összeg két szegénysorsú leány kiházasítására szolgál.

Pályázathoz valóds. előfeltétel: minden tekintetben károgatlan, szegénysorsú leányok. Az esküvőnek Szept. hó 28-án (február 8.) Berce Vadár hó 22-én (ápr. 2) vagyis a hagyományozók Jahzeit naftán kell megtörténni. Roknuk előnyben részesülnek.

Pályázathoz szegénységi bizonyítvány és a helybeli rablóság igazolása szükséges. Pályázati határidő: 1948 január 15. Pályázatok Klein Mór elnök címére küldendők.

Berettyóújfalun, 1947 december 18.

3807. Tévész 5.

Klein Mór s. k. szentesíteti elnök. Baumh) Sándor s. k. szentesíteti jegyző.

RÁDIO, PORSZIVÓ és villamossági cikkek

ÖZENCZERNÉL VI., Vörösmarty-utca 31 sz.

Negyvenezer

gyilkos jár Magyarországon szabadlábban! — állapította meg Faragó László szociáldemokrata elnöke a nemzeti gyűlésen a népbírói javaslat vitájában. — Vigyázni kell az amnesztiával — folytatta — mert ma, amikor tele vagyunk fasiszta és ellenforradalmi megmozdulásokkal, akkor ezeket bátorítani ugyanolyan felelőtlen dolog lenne, mint amilyen felelőtlennek volna a 40.000 gyilkos bántalmazása a beinduló gyilkosoknak amnesztiát adni. Mindenben helyesebbünk a kitűnő képviselőnek, csak azt nem tudjuk, miből állapította meg, hogy pontosan negyvenezer a szabadon járó gyilkosok létszáma? Nem az analógia kedvéért, csupán, mert a tollunkra kívánczik, mondjuk el az utóbbi „csillagászati” viccet: Kétlen vitatkoznak a felhő, hogy hány csillag van az égen? Az egyik azt mondja: Tízmilliókilencszázhetvenezer-nyolcszáznyolcvannyolc... A másik erre így felel: — Stimmel! Csakugyan; hát lehet ezt utána számolni? Mi nem sokalljuk és nem keveseljük a negyvenezerrel. Csak Faragó megállapítását kiégészítve azt kívánjuk: Ha tényleg ennyi gyilkos fut szabadon, akkor ne sokat járkalhassanak így, ne fertőzhessék tovább a tisztességes emberek társadalmát, hanem lakat alá, majd igazságos bíró elé velük! De mihamarabb! Sőt: azonnal!

A nyúlésziv

és a széplélek igazi példaképe Mussfeld ur és családja. Mussfeld mester az auschwitzi Sonderkommando parancsnoka volt és mint ilyen az elgázolás legfőbb irányítója. Száz- és száz-ezrek pusztultak el a keze alatt; a magyar zsidóság nagyrésze is az auschwitzi gázkamrákban lelte méltatlan és korai halálát. Úgynevezett krakkói tárgyalásán azonban a borzalmas napvilágra hozatala mellett olyan részletek is kiderültek, amelyek, enyhén szólva, meglepőkként hatnak. Legjobb példa ez a „kettős én” bizonyítására. Az élet sok olyan esetet produkált már, ami a ponyvaregényekben és a szenzációhajhász bulvársajtó termékeiben ilyenfajta címekek szokott szerepelni: „Nappal tisztességes családapa, éjjel betörő”, vagy „Pácienseit sorra legyilkolta és hordóba forrasztotta az ismert nőgyógyász”. Olyasmint azonban, amit egy *Gólia* nevű földmives vallott Mussfeldéről, még a legedzettebb böngésző sem olvasott. A

földmives, aki az auschwitzi tábor közelében lakott, elmondotta, hogy a többszázszázgyilkos gyilkos „olthon szolid” családi életet élt. Őt magát gyakran rendelték Mussfeldék lakására, hogy a baromfit levágja, mert

„Mussfeld és felesége igen érzékeny lévén, nem merte a csirkét, libát, kacsát lenyakazni”. Viszont — vallotta a tanu — az asszony és kisfia a legnagyobb hidegvérrel nézte végig, hogyan hajszoja a családja a

halálba az emberek tíz- és száz-ezeit... Hát nem áldott jó lelkűk, nem szelid angyalok! Vagyék fel előbb mindhármukat az állatvédő liga tagjai közt, majd utána sürgősen akaszták fel őket!

Szovjet-lengyel hivatalos beszámoló a lublin—majdaneki haláltáborban elkövetett szörnyűségekről

A Fővárosi Könyvtár az utolsó időben az érdekes és értékes könyvek egész sorát kapta Moszkvából. Ilymódon lassan-lassan lehetségessé válik sok esztendő hiányainak pótlása és a könyvtár polcain előbb-utóbb helyet kapnak mindazok a könyvek, amelyeket a fasiszta idején nem lehetett beszerezni.

A legújabb moszkvai szerzemények sorában szerepel a Szovjet-Lengyel Rendkívüli Bizottságnak a Lublin haláltáborról szóló jelentése is, amelyet a moszkvai Ideggennyelvű Irodalmi Kiadó jelentetett meg 1944-ben.

Halálgyár Lublin mellett

A lublin-majdaneki rémtettek kivizsgálására kiküldött Szovjet-Lengyel Rendkívüli Bizottság a következő tagokból állott: A. Witos, a Lengyel Nemzeti Felszabadítási Bizottság elnöke, Kruszynski, a lublini katolikus székesegyház prelátusa, dr. Sommerstein, a Lengyel Nemzeti Felszabadítási Bizottság tagja, Christians ügyvéd, a lublini Vörös Kereszt elnöke, Bialkowski, a lublini Katolikus Egyetem tanára, Balcecsak, a lublini Fellebbezési Biróság ügyésze, Sczepanski, a lublini kerületi bíróság elnöke, Kudrjavcev, Prozorowski és Grascenkov egyetemi tanárok.

A bizottság megállapította, hogy a lublin-majdaneki táborban tömegesen írtották a lengyel, francia, holland, olasz, szerb, horvát, görög, szovjet és zsidó foglyokat. „A letartóztatottak tömeges kiirtási módszerei ezek voltak: egyéni és tömeges agyonlövés és meggyilkolás, gázkamrákban történő tömeges és egyéni elpusztítás, akasztás, kínzás, bántalmazás és éheztetés. A német fasiszta hódolók számos intézkedést

tettek, hogy eltüntessék bűnös tevékenységük nyomát. Elhamvasztották a foglyok hullait, megörölték az apró csontokat, a hamut szétszórták a földeken és a veteményes kertekben, amelyek a tábor német fasiszta vezetőinek tulajdonát képezték, emberi hamuból és hulladékból óriási méretű trágyadombokat emeltek.”

A német fasiszta állam bevétele

A Szovjet-Lengyel Rendkívüli Bizottság megállapította, hogy a német fasiszta hódolók körülbelül másfél-millió embert pusztítottak el Lublin-Majdanekben. Az elpusztítottak jelentékeny része zsidó volt.

„A német fasiszta rablók egész rendszert dolgoztak ki a haláragyártó emberek kifosztására. A zsákmány részben a német fasiszta állam jelentékeny bevételi tételét képezte, részben a közönséges SS-legények és Gestapolegények, valamint a rablóbanda vezetőinek kezébe került.”

Megtalálták a tábor irodájában azt az utasítást, amelyet a táborok oranienburgi központjából kaptak és amely szerint a meggyilkoltak legjobb holmijait Németországba kell küldeni.

Vogel SS-Rottenführer elmondta a bizottság előtt, hogy csupán 1944-ben több, mint 18 vagon ruhát és cipőt küldtek Németországba. A holmikat a következő címre küldték: Plötzensee-Berlin, Strafanstalt.

Himmler látogatása Lublinban

A Szovjet-Lengyel Rendkívüli Bizottság megállapította, hogy a lublin-majdaneki tábor gaztelteiről felelős a Hitler-kormány tagjai, valamint az SS és az SD leg-

főbb vezetői is. Himmler megsejtelte a tábor és az ismerését fejezte ki a tábor vezetőinek.

A tábor életéről több tanvallomás hangzott el. Tomasek, a tábor volt foglya, aki cseh származású, a következőket mondta:

— Az embereket állandóan éhezettették. A foglyok nagy tömege, ha nem is végezték ki, véglegyengülés következtében elpusztult. Lublin-Majdanekben a foglyok sokszor döglött macskák és kutyák husát ették.

Jelinszki és Olech tanuk arról vallottak, hogy az SS-legények sokszor elragadták a zsidó anyáktól apró gyermekeiket és az asszonyok szemelátára meggyilkolták őket.

A zsidó gyermekeket sokszor elevenen dobták a tűzbe.

Egy német altábornagy érdekes vallomása

Hjalmar Moser német altábornagy, Lublin volt katonai parancsnoka, beadványt intézett a szovjet-lengyel bizottsághoz. A beadvány így kezdődik:

„Nincs rá okom, hogy mint katona, elhallgassam és leplezzem Hitler súlyos bűncselekményeit és ezért kötelességemnek tartom, hogy elmondjam a teljes igazat az ugynevezett haláltáborról, amelyet a német fasiszták Lublin város közelében, a chelmi országút mentén létesítettek.

1943—44 telén a táborban nagyszámú letartóztatottat pusztítottak el, köztük legnagyobb felháborodásomra nőket és gyermekeket is. A meggyilkoltak száma több-százezere rug.

A hullabűz gyakran elhatolt a városba, legalább is annak keleti részébe, úgy, hogy a kevésbé tájékozott emberek számára is világos

volt, mi megy végbe e szörnyű helyen...

Azt, hogy a haláltábor tevékenységét a Sittler-kormány irányította, bizonyítja az a tény, hogy a tábor maga Himmler is meglátogatta. Himmler 1943 nyarán érkezett Lublinba.

Zsidó élet Győrben

December 14-én a győri hitközség és a XII. községkerület naggyűlést tartott, amelyen a legaktuálisabb zsidó kérdések kerültek szóba. A gyűlésen képviselték magukat a komáromi, esztergomi, tatai, mosoni és a győri ortodox hitközségek.

A gyűlést dr. Eisenberg Béla főrabbi mája nyitotta meg. Utána Fleischmann Elek elnök nagy lelkesedéssel emlékezett meg arról a heróikus küzdelemről, amelynek eredménye az önálló Zsidó Állam létrejötte. Hálásan emlékezett meg az UNO döntéséről, azokról az államokról, amelyek a zsidó nép megmaradójai számára megszavazták a szabad Zsidó Államot és ezzel lehetővé válik a még mindig lágerekben szorongó 250.000 zsidó testvérünk számára a szabad otthonban való letelepítés. Megemlékezett azokról a zsidó hősről, akik a háleri barbarizmus idején a fasizmus szétzúzásáért harcoltak, most pedig a honfoglalás szent küzdelmét vállalják. A zsidó hősök iránti tisztelet adást a gyűlés egy perces felállással és a Halkiva elnökkel ünnepelte meg. Fleischmann Elek elnök ezután részletesen ismertette a magyar zsidóság jövőjének alapját szolgáló Országos Zsidó Helyreállítás Alap történetét, azaz kapcsolatos teendőket. Majd szólt a szövetkezeti mozgalom óriási jelentőségéről, a magyar zsidóság átrétegződésének termelői társadalmi réteggé való átalakulásának sürgettségéről. A gyűlés halgatósága nagy tetszéssel fogadta Fleischmann Elek elnök széleskörű tájékoztató beszámolóját.

Utána dr. Frankl Imre, a győri hitközség ügyész részletesen ismertette a Zsidó Alappal kapcsolatban eddig megjelent törvényeket.

Többek hozzászólása után a közel háromóra hosszú tartó és mindvégig érdeklődéssel kísért gyűlés véget ért.

PÁLYÁZATI HIRDETME NY

AZ EGYRI STATUSQUO IZR. HITKÖZSÉG

pályázatot hirdet előimádkozó-metszői állásra.

Mielőtt előnyben részesül. Az állás azonnal elfoglalható. Pályázati kérvények az egyri statusquo izr. hitközség Elnöksége címére (Eger, dr. Hibay-utca 7.) küldendők.

Egeri Izr. Hitközség Elnöksége.

Naményi Ernő dr. külföldi előadás-sorozata a magyarországi zsidó műemlékekről és vallásos művészetről

A Zsidó Világkongresszus kiterjedt és rendszeres kulturális program megvalósításán dolgozik. Legfőbb feladatának e téren azt tekinti, hogy az egyes európai országok zsidósága között kulturális kapcsolatot teremtsen és létrehozza a zsidó közösségeknek olyan régen nélkülözött szellemi érintkezési síkját. Ennek a programnak egyik megvalósítási formája az, hogy a Zsidó Világkongresszus Londonban működő Európai Titkársága nemzetközi előadó körutakat szervez és külön előadókat küld külföldi előadás-sorozatra. Így legutóbb, ennek a programnak a keretében meghívták dr. Naményi Ernőt, a Magyar Zsidó Múzeum igazgatóját, a Zsidó Világkongresszus Magyarországi Tagozata ügyvezetőségének tagját, hogy Európa különböző városában zsidó műtörténeti előadásokat tartson. Naményi doktor a napokban tért vissza Budapestre és elmondta, hogy Londonban, Párisban, Brüsszelben, valamint Zürichben, Baselben és egyéb svájci városokban tartott előadást, és pedig a magyarországi zsidó műemlékek ismertetése kapcsán a zsidó vallásos művészetről.

Az előadások — ahogy a külföldi lapok megírták, — mindenütt nagy érdeklődést keltettek egyrészt a művészekkel és zsidó vonatkozásaival tudományosan foglalkozók és hivatalos szervezők körében, másrészt a nagyközönség soraiban is. Davosban például, — ahogy Naményi doktor elmondja, — a városháza nagytermében tartották meg az előadást és azon nemcsak a zsidó gyűjteményekben elhelyezett többszázéves ifjúság, de igen nagy számban nemzsidó hallgatóság is részt vett.

Az előadó, a zsidó vallásos művészet egész ciklusát mutatta be, mindenkor a magyarországi példákra való hivatkozással és vitelt-képes illusztrálásukkal. E célból Naményi doktor 60 diaposzítívót vitt magával körútjára. Az előadásoknak különösen fontos része volt a zsidó könyvművészet ismertetése és pedig azokról az olasz származású hagyományokról és megállapításokról kezdve, amelyeknek legszembetűnőbb példányai az Akadémia birtokában, a Kaufmann-féle gyűjteményben vannak, egészen a morva könyvművészeti iskolák XVII. és XVIII. századi remekéről, amelyek szintén Magyarországon vannak, vagy legalábbis az ostromig itt voltak és amelyek iskolák legremekbebb alkotásai Magyarországon készültek. Így Áron Herrlingen — Gewitsh Pozsonyban készült könyvei (Kaufmann-gyűjte-

mény); a nagykanizsai Chevra-könyv remekbe készült miniatúrái, Donáth Márkus nyitrai művei.

A műemlékszámba menő zsinagógák közül a mádi, a számbéki, az óbudai, a pesti Dohány-utcai és a szegedi templomok kerültek építészeti szempontból bemutatásra; a kegyes-zsombok közül az óbudai és pesti hitmészek, amelyek a könyvművészetén kívül a zsidó művészi ipar legjelentékenyebb termékei. Az ezüst kegyeszsombok közül ugyancsak az óbudai, a kanizsai és a különböző múzeumokban őrzött ótvás művek elemzésén mulatott be Naményi doktor azokat az ismérveket, amelyek forma szempontjából a magyar rimonokat jellemzik és amelyek egyben utalnak arra is, hogy készítőik zsidók voltak-e, vagy pedig keresztények.

De az előadások során bemutatásra kerültek a zsidó vallásos életnek mindazok az eszközei is, amelyek a zsidó embert ünnepnapon és hétköznapon, egész életén keresztül: a bölcstől a sirig elkísérik, így elvezetett magyarországi származású művészek, a népművészeti jellegű mizrah-táblák, a Magyar Nemzeti Múzeumban lévő Pesten talált eljegyzési gyűrűk, az ón és ezüst szeder- és parim-tálat, a magyar népművészet hatását mutató pászka-takarók és azok a kerámia, majolika és porcelán szeder-tálat, amelyek a zsidók szerepét ebben a művészi iparban Perzsiától, Egyiptomtól Spanyolországon keresztül Olaszorszáig és Herendig illesztik. Végül is a jellegzetesen magyarországi sarkalaku perselyek kerültek bemutatásra.

Az előadások további részleteiben arról beszélt Naményi dr., hogy az egyes országok zsidó vallásos művészetének jellegét három tényező határozza meg. Először: az illető országban lakó zsidók származása, az, hogy szefárdok-e vagy askená-zok. (Magyarországon jelentős mozzanattal sok esetben, különösen a régebbi műemlékeknél, a morva befolyás is.) Másodszor: annak az országnak a művészelete és iparművészelete hat a zsidó műalkotásra, amelyben éppen keresztül, harmadszorban pedig természetesen a kor hatása alatt áll, amelynek terméke. De éppen a zsidó egyházművészeti alkotásánál egy nagyobb és általánosabb kulturáramlatot is konstataálhatunk. Ennek legjellegzetesebb terméke az a könyvművészet, amely például Olaszországból, tehát szefárd környezetből plántálódott át az ugyancsak szefárd Hollandiába, ahonnan askená-z érintkezéssel

jutott el Morva- és Magyarországra.

Naményi doktor rendkívül érdekes jelenségnek tartja azt, hogy zsidó vallásos tárgyakban milyen jelentékeny gyűjtemények vannak külföldön. E gyűjtemények legnagyobb részét egy-egy tárgykörre specializálódnak, de e gyűjtemények koordinációja és megismerése műtörténeti szempontból igen fontos és egy-egy ország zsidó művészetére rendkívül jellemző. Gyakran előfordul, hogy egy-egy tárgy elvetődik messzire is, így például egy remekbe készült kabbalisztikus imakönyv, amelyet ugyancsak a pozsonyi Herrlingen készített, aki a Kaufmann-könyvtár két győnyörű kódexét is, — egy párisi magángyűjteményben van és teljesen kiesik abból a valószínű keretből, ahol a morva szféra iskolák műveit keresni szokás. Viszont éppen az ilyen példák mutatják a legjobban, mennyire fontos, hogy a különböző országok zsidó kultúrája minden megnyilvánulási formájának emlékei és művelei egymással szerves érintkezést találjanak.

Nem kétséges, hogy Naményi doktor külföldi körútja ennek a célnak a megvalósítását nagymértékben elősegítette és a Világkongresszus egyik legfontosabb feladatát, a kulturális kapcsolatok ápolását is előmozdította.

BENOSCHOFKY ILONA DR.

Lilly“ NŐI DIVATSZALON
EREDETI AMERIKAI
RUHATERVEK ÉS

Blouse különlegességek

FORRÓ ALADÁRNE
a volt SZASZ KAROLA cég vezetője
IV., Petőfi Sándor-utca 2. telemelet
GIRO TAG!

ÜZLET-ÜZEM

átadó?

FELLNER által

kapható!

Szent István-körut 30. sz.

Kivándorlók!

Használt és új

hajókofferok
és bőröndök

nagy választékban

WEIL Népszínház-26
utca

Telefon hívó: 136—816
SZOMBATON ZÁRVA

Székelty Emil ékszerész
Rákóczi-ut 26

Brilláns, ékszer, aranyat, ezüstöt
órái vessz, csérél és elad.

A legszebb cáfolat

Írta: SZILÁGYI GÉZA

I. Egyik minapi írásomban — az engemet még mindig, sőt egyre jobban meg-megsajgató sorskérdésről, az egyedül maradt zsidó nők éjszakai problémájáról szóltam, mint ez év tavasza óta már nem is tudom hány cikkem — ha nem is a fegyvert lerakó lemondásnak, de a tépelődő kételkedésnek elcsüggedt hangján kérdeztem olvasóimtól is, magamtól is: „Nem tudok egy házasságról sem, amely az én minden írói eszközzel rábeszélő cikkeim hatására alant jött volna létre egy magányos zsidónő és az azonos sorsnak egy férfiosztálya között. Nem tudok arról, sikerült-e egyetlen esetben is felre téríteni egy új életet kereső zsidó férfit a tulsó partra való, a maradék-zsidóság terjeszkedésének lehetőségeit megrontó áttelepedéstől. Majd hivatkoztam a leveleken és hozzászólásokon ellenőrizhető életem püsszhangra, amelyet nők és férfiak körében egyformán kellett idevágó cikkeim. De magam is tudatában voltam annak és őszintén bevallottam, a lagadtalan visszhang nem jelentette azt is, hogy a szóbanforgó íróknak egy vagy több, kevés vagy sok olvasóra akaratukkal befolyásoló, eszekecdeketek irányító, utjukat megszabó hatása is volt. Ezt a eszekecdekre való rábírást nevezetesen érdemleges sikernek, szemben a cikkeimnek stiláris sikerével, amely hiteleghet, valóban hiteleg is az íróknak, de nem elégíti ki a lényeges eszekecdek elindítását sugalmazni vágyó, nevezük így, erkölcsi ajánlót. Eredményekben megnyilvánuló, veük bizonyítható sikereik nyomát se láttam. És amikor azzal végeztem fejtegetéseimet, hogy boldog volnék, ha „akár csak egy olvasóm is megcáfolná önkicsinyű szavainkat“, nem írtam ugyan valótlanságot, mert ez a vágy igazán élt bennem, de nem hittem, hogy ilyfajta cáfolat egyhamar eljut hozzám.

II.

Az íróknak kötelessége olvasóinak olvasójának gúncát, még akkor is, ha igazságtalan. Hargudnia nem szabad vele egyet nem érő olvasójára, hanem türelmesen arra kell rábírnia, hogy végül mégis igazat adjon az íróknak. Ehhez persze meg kellően nagy önmegtartóztatás kell. E kötelességgel szemben azonban joga van az íróknak

arra, hogy a nyilvánosság előtt is hivatkozzék, akár el is dicsékedjék, az olvasó elismerésével, persze csak akkor, ha ez valóságos dicséret és hiteles alakban eljut hozzá. Az írói semmiféle ugynevezett tisztelődíjjal nem lehet egészen kifizetni, az ő legszebb és legértékesebb tisztelődíja az olvasó helyes elismerése, amelyet nemcsak magában érez és elgondol, hanem valósággal közöl is az íróval. Évtizedeknek magamon és sok íróársamon tett tapasztalatai azt bizonyítják, hogy maga az olvasó elismerése talán nem is oly ritka, de az olvasót sok minden viszatartja attól, kényelem is, bizonyos álszemérem, nem egyszer valamilyen kényszeres hallgatás, hogy komolyan érzett és őszintén vallott elismerését közölhesse, szemmel látható formában el is küldje az íróknak, akiknek az elismerésre való jogos és érthető szomjúsága csak ilyen módon elégülhet ki igazán.

III.

Örömmel jelentem, hogy elsőrendű elismerést kaptam a minap az *Uj Élet* egyik vidéki olvasójától, oly elismerést, amely nem merül ki cikkeim dicséretében, — ez volna a pusztán stiláris elismerés — hanem amely az íróknak szóval hitelesen messzire hűbenően oly eszekecdekre hivatkozik, amelyekre ezek a cikkeim ösztönöztek, indították, valósággal rábírták az olvasót. A mostani esetben a szóbanforgó olvasó egy viselkedett és eszekecde, ahogyan az író a zsidóság érdekében szükségesnek látta és kívánta. Engedjék meg elkövetnem vele, hogy a sopronmegyei Simaság közönségből való olvasóm, Ungár Jenő ur egy p. mpás cáfolat örömeiben részesített engem. Rácáfolt arra a haljós fellevelemre, hogy senkisémet térteltem el a tulsó partról és senkisémet özlökélttem elhagyott, egyedülmaradt zsidó nővel való házasságra.

Közvetlen hangú levélben úgy mutatkozik be Ungár Jenő, hogy ő is ama szomorú sorsú vidéki férfiak közé tartozott, akik valamennyi szeretetét megfosztva, egészen egyedül tértek haza a megpróbáltatás évei után kis falujukba. Ungár ur nem titkolja, foglalkozott azzal a tervvel, hogy a tulsó parton keres életársat. „Ebben az időben — írja — jelent meg az Ön cikke az *Uj Élet*-ben, melyben felhívta figyelmünket a sok, egyedülmaradt zsidó nőre. Az Ön cikke után szíügynek tekintettem a dolgot és megpróbáltam utána nézni, hogy a Pesten élő tízenháromezer (sajnos, jóval több van. A szerk.) férjre váró zsidó nő között megtalálom-e páromat. Mit tesz a sors, ez előtt öt hónappal tartottam esküvőmet egy pesti nővel. Tehát megcáfolhatom egyik utóbbi cikkének azt a kijelentését, hogy nincs egy férfi sem, aki az Ön „házassági közvetítésére“ megőszült volna.

IV.

Hosszu írói pályámon sok levelet kaptam olvasóimtól, de kevés szerzett tisztább örömet, mint Ungár ur írása. Ha abba akarnám hagyni a némely jó-akaróm szerint már mértéktelenül elnyúló „agitációm“ az élet mostoháivá özvegyült és árvult zsidó nővéreim érdekében, az ilyen levél — jóleső elégtétel is, sarkalló buzdítás is — emberi és írói kötelességemre teszi, hogy folytassam harcomat Hitlernek azokért a testileg megmaradt, de lelkiileg már majdnem elpusztuló áldozataimért, akiknek összességén talán nem, de egyikén-másikán még lehet segíteni. Aki ezt az illető nők magánygyének kicinsyli le — egyik levélíróm — valósággal szentségtörést követ el. Ha van zsidó közügy, ez bizonyára közügy a javából, amelynek miként való edüléséül a magyarországi maradék-zsidóság szaporodása, tehát egésze jövője függ. Ungár Jenő tudatában vannak ennek: Ungár

ur örömeit hosszú levélben ugyanis külön és különben említi, hogy szerzett nekem, a magyarországi zsidók jövőjén törvényszerűnek és ezért a jövőért aggódóknak, az az egyszerű, de mindennél többet jelentő és igazi mondat: „A feleségem egyedül örömeim előtt áll.“ A sopronmegyei Simaság közönségben mondtam, ha viszonyok között nemcsak a jelent építik, hanem — minden randó példa ez! — a jövő is. Legjobb kívánságaink között őket rögző és küzdőnek látjuk.

A lényképek vádolnak

Lapunk egyik olvasója, Fischer Nándorné, fényképek csomagot hozott be szerkesztőségünkbe, amelyeket Bialik riából kapott. Megható története van ezeknek a képeknek. A Vörös Hadsereg egyik ezredese adta át ezeket a fényképeket egy Budapestről származó zsidó embernek azzal, hogy küldje el őket a Pest-i Izr. Hírközségnek, hogy ily módon eljussanak a képek a hozzátartozókhoz, akiket a Sopronban és Nagycenken lévő koncentrációs láborban gyilkoltak meg. A felvételeket, a kegyetlenül meggyilkolt zsidók zsebeiből kiszórva, egy órával a megöletésük után, az orosz ezredes találta meg a holtak mellett. Az orosz ezredes egyébként kijelentette, hogyha a Vörös Hadsereg egy órával előbb tudott volna eljutni oda, talán sikerült volna a szerencsétleneket megmenteni. Felhívjuk azon olvasóink figyelmét, akiknek hozzátartozói Nagycenken, vagy Sopron környékén él, hogy ezeket a fényképeket tekintsék meg az *Uj Élet* szerkesztőségében.

Hatalmas zsidó könyv-akció Svájcban

A zürichi Jüdische Buch Op-meinde, amely a svájci zsidóság büszkeségei közé tartozik, hatalmas zsidó könyvakciót kezdett. A könyvakció felhívására Bialik egyik mondása olvasható idézetül.

A Bialik-idézet így hangzik: „Vannak emberek, akik azt mondják, hogy nemcsak azért vagyunk szegények, mert semmink sincs, hanem azért is, mert azt sem használjuk fel, amink van“.

A svájci zsidóság nem tartozik a nagy lélekszámu zsidó közösségek sorába. De, aki meggignézi a könyvek listáját, láthatja, hogy a szellemi élet terén a svájci zsidóság utólagos heletlen produkt.

UTAZIK?

Kivándorló-bőrönd 1a (80×43×27)	73.80 Ft
Kupébőrönd (60×40 cm)	39.— Ft
Aktatáska valódi bőr 41-es	64.— Ft
Női láska, divalibőr	78.— Ft

Használt bőröndök nagy választékban. Javítást és hozott anyagból munkát vállalunk. Szállítást is.

LÁNG bőröndös, nőitáskák-készítő Napszínház-u. 21. Tel: 135-033
Szombaton zárva

Kulturélet Sopronban

A soproni zsidóság az őszi ünnepek után, megkezdte kulturális előadásorozatát. Első estjén dr. Eisenberg Béla főbbi tartott magasszínvonalú előadást: „A vidéki zsidó 1947-ben” címmel. A szónok rámutatott a vidéki zsidóság kötelességeire és feladataira, amelynek mindenkor összhangban kell állnia az ország zsidóság főkevéseivel.

A második kulturális előadóját, november 5-én, Weinberger Ernő hitközségi titkár volt, aki „Zsidóság, cionizmus, szocializmus” címen tartott előadást. Az ercei és galuti élet minden nagyobb problémáját felölő előadást, magas nőjü vita követelte, amelyben résztvettek: Schwartz Márton, dr. Ujhelly György, Fürst Imre, Kormos László és Magos György.

Az előadásorozat harmadik estjén, november 27-én dr. Rácz Zoltán v. egri főbbi „A béke anatómiája” címmel tartott előadást. Dr. Hollós Richárd hitközségi elnök meleg üdvözlő szavai után a szónok rámutatott arra, hogy hol keresendők az állandó békéltetés igazi okozói és kik voltaképpen a valódi okai a világ oly nehezen elérhető megbékélésének. Megrázó szavakkal mutatót rá a zsidó nép nagy szenvedéseire és kitartásra és a zsidósághoz való törhetetlen hűségre hívta fel a nagyszámú hallgatóságot.

December 14-én, vasárnap este tartotta a soproni zsidóság Chanuka-estjét. Dr. Hollós Richárd hitközségi elnök üdvözlő szavai után Weinberger Ernő hitk. titkár Chanuka-gyertyát gyújtott, majd az egész közönség elénekelt a „Mozus curti”. Ezután Pauk Anny énekművész, szobrász és ercei dalai következtek, amelyeket a művész gyönyörűen adott elő saját zongorakísérete mellett. Az ünnepi beszédet dr. Hahn István rabbi-szeminariumi tanár tartotta és kiváló előadásában rámutatott a makkabeusi hősök nagyszerű küzdelmeire és arra, hogy a galut 2000 esztendeje alatt az évről-évre kigyulladó chanukalángok adtak biztatást a szenvedő zsidó népeknek. Az idén a feláramló zsidó állam Chanukáján ezek a lángok az öröm lángjai lettek. Ezután Pauk Anny jiddisch és héber dalok nagyszerű előadásával aratott maradandó nagy sikert. Weinberger Ernő szellemes zárószavával ért véget a gyönyörűen sikerült Chanuka-est.

Üzleti könyvek

karlók, átiró könyvek
— amerikai naplók —
Az újévi naplók nagy választékban

Weinberger és Fejérmél
71, Deák-tér 6. (Auker palota.)

Oroszországból hazatért és a Degobnál Budapesten jelentkezettek névjegyzéke:

Raumgarten Emilné, 34 éves, Balta, Alkotmány-utca 4.

Brüller Eszter, 30 éves, Kazaksztán, Alkotmány-utca 4.

Brüller Róza, 65 éves, Kazaksztán, Alkotmány-utca 4.

Goldstein Szeréna, 32 éves, Odessa, Alkotmány-utca 4.

Müller Aranka, 23 éves, Kazaksztán, Alkotmány-utca 4.

Özv. Weisz Ignác, 66 éves, Taskend, Szent István park 18. szám.

A Degob jelentése Oroszországban tartózkodókról

Baltá-ban (Oroszország) tartózkodók névjegyzéke

Klein Árpád, Nagyvárad, 34 éves.

Mózes Emánuelné, Csikszere, 52 éves.

Mózes Sári, Csikszere, 28 éves.

Neuwirth Regina, Budapest, 44 éves.

Neuwirth Tibor, Budapest, 21 éves.

A miskolci hitközség egyetemes nagygyűlése a Zsidó Állam ünneplésére

Miskolc zsidósága, az első és legnagyobb vidéki ortodox-cionista közösség impozáns megnyilatkozásban ünnepelte december 7-én hálaadó Istentisztelettel egybekötött ünnepi nagygyűlést a közelebbi idők megvalósulását, a zsidó állam újjászülését.

A kék-fehér zászlókkal és feliratokkal, valamint virágokkal feldíszített Kazinczy-utcai főtemplom zsúfolásig megtelt ünnepő közönséggel. Nemesak Miskolc város megmaradt zsidósága ünnepelt, hanem elküldték képviselőiket a környékbeli szórvány hitközségek is, úgy hogy az ünnepség Felsőmagyarország zsidóságának egyöntetű megnyilatkozása volt a legnagyobb zsidó történelmi esemény mellő megünneplésében.

Az ünnepséget Katz Jenő fő-kantor ősi dallamú Mousz Cur éneke, majd a Plugák karéneke vezette be, melyeknek előhangzása után Grossmann Hermann rabbi tartott mély hatást keltő ünnepi derását.

Ezután Züszmann Alfréd a hitközség elnöke lépett a szónoki emelvényre és lendületes mély érzéstől áthatott beszédében fejezte ki a miskolci és a vidéki zsidóság örömet, hogy kétezer esztendő után újból a világ Atlaszára kerül a zsidó állam területe. Beszédét e szavakkal fejezte be:

„Ünnepő érzéssel e szent hely-

ről az Ur hajlékából mondunk hátát és köszönetet az isteni kegy megvalósítóinak, a mi életünket is megmentő dicsőséges Szovjetbírodalomnak, az ügyünket felkaroló Amerikai Egyesült Államoknak és a többi szabadságszerető népeknek, akik igazságunk mellett kiálva szavukkal döntöttek az önálló, független szabad zsidó állam felállítására mellett.”

Ezután Jakab Ezékiel, a Cionista Szövetség helyi főtitkára emlékeztet meg héber nyelven a nagy történelmi eseményről.

Ehrenfeld Jenő a Magyar Cionista Szövetség miskolci csoportjának elnöke, majd Salzer Vilmos az Agudat Jisrael helyi elnöke méltatták a nagy eseményt.

A Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetségének deklarációját Paszternák Sándor hitközségi jegyző olvasta fel, utána dr. Löwy Sándor a hitközség alelnöke mondott záróbeszédet. Az öröm eme szent ünnepén — ugymond — szálljon el hálaadásunk a mi hős chalucaink felé, akik hosszú éveken át küzdöttek és küzdenek ma is a szabadságért és életüket áldozták a nemzetvédelem, a nemzetalkotás és az önvédelem oltárán a zsidó államért.

A Hatikva eléneklésével fejeződött be a lélekemelő ünnepség.

L. S.

Az ercei zsidóság szellemi élete

A Pesti Izr. Hitközség Szabadgyűlésemek, a pávautcai templomkörzet közreműködésével, esztendőnkön, a Hitközség dísztermében, nagy érdeklődéssel fogadott előadástje volt. Dr. Szőnyi Géza a Jewish Agency kiküldöttje „Az ercei zsidóság szellemi élete” címmel tartott beszámolójában elmondta, hogy milyen nagyszerű eredményeket ért el kulturális téren a zsidóság Palesztinában. Dr. Szőnyi Géza előadása olyan volt, mint egy francia Baedeker, amelyet literátorok írának a közönség felvilágosítására. Tanított és szórakoztatott is egyben, de felkeltette a hallgatóságban a zsidó és emberi öntudatot is, mert munkáról, küzdelmekről, nagy erőfeszítésekről számolt be. Elmondotta a palesztinai héber sajtó 30 éves történelmét, milyen szellemi harcokat kellett megvívni, amíg kialakult a modern, az újságírás számára használható héber nyelv. Beszolt a szépi fejlődő héber drámái és szatirikus színházakról, amelyeknek közközsége a munkásság sorából kerül ki. Ismertette a jeruzsálemi rádió megalkotását, a műsor összeállításának a kulisszatitkait s az igen magas színvonalon álló zenei életet, amelynek szervezői élén Hubermann állott. Dr. Szőnyi Géza lebilineselően érdekes előadását Ehrlich László, a pávautcai templomkörzet alelnöke mondott köszönetet, aki a megnyitó beszédet is mondotta.

Az angol trónörökös nő férjének zsidó tanító-mestere

Az Israelitiches Wochenblatt írja, hogy az Edinburgh hercegevé lett Philipp Mountbatten éveken keresztül a Konstanz melletti Salemban tanult, ahol Kurt Hahn nevelőintézetében volt. Kurt Hahn 1934 szeptemberében a németek letartóztatták. Anglia vezető köreinek azonban sikerült elérni, hogy szabadon bocsássák és kíváncsiorolni engedjék. Főleg Ramsay MacDonald vetette latba minden befolyását a nagy zsidó pedagógus érdekében. Kurt Hahn azután Gordonstounban (Észak-Skóciában) telepedett le, ahol újból nevelőintézetet alapított és Philipp Mountbatten ezután itt folytatta tanulmányait.

FELHÍVÁS!

A RAKOSKERESZTURI IZR. TEMETŐBEN

a mártirok parcellájában

a Pesti Chevra Kadisa égisze alatt

nagyszabású emlékművet állítanak fel.

A mártíremlék alapköve ünnepélyes keretek között már elhelyeztetett. Mindazok, kik a felállítandó emlékműre akár az országban, akár külföldön elhalt hozzátartozóik nevét bevésztetni kívánják, jelentkezzenek minél előbb a

PESTI CHEVRA KADISA HIVATALÁBAN, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 26. SZ. ALATT.

REPÜLŐ BOY

áruszállítás,
kézbesítés
legolcsóbb.

Ó-utca 15 Tel: 120-541

Ima a szabad ég alatt

Irta: György Endre

2.
ITT IKLADON történt meg, hogy péntek délután összereteltek a munkaszünetes-századokat. Szürkület kezdett az égen, esteledett. Opálos fények játszadoztak az égbolton. Szigorú parancs jött, hogy mindenki tisztálkodjék, készülődjék. Nem sejtettük, mit jelent az utasítás, de inkább gyanakodtunk, mint örvendztünk, mert ezeknek a hadiévnek mindjárt a legelején megantultunk, hogy javunkra vajmi kevés történik és ilyenre ne is nagyon számítsunk. Mégis... mégis... most kivételes valami készül. Istentisztelet a szabad ég alatt! „Tábori miséjük lesz a zsidóknak!” — mondogatták meglehetősen gunyorosan a keretlányok. De bármilyen nagyságok voltak is, azt amit a parancsnokság elrendelt, mégsem akadályozhatták meg. A készülődés és a várakozás izgalmá leple el az egész tábor. Nem tudtuk, miként tervezik, nem ismertük a módját annak, hogyan vonulnak fel mintegy háromezer ember a pázsitos, lombos fák-szegélyezett szabadlelti templomba, ahol minden zöld fűszál, bóbíás pitypang, fehérszínű margaréta, trillázó paesirta, kék égből és azon a sok fehér vallacsomó: az uszó felhőgomolyag Isten dióségét hirdeti. Amikor már együtt álltak a századok, felhangzott a harsány vezényszó és a fáradt, szomorkás emberek tömege szinte felvillanyozottan, kemény léptekkel, nagyokat dobantva utnak indult. A szűk utcák medrében kanyargott a szürke folyam, mignem kiért a falu határába. Ott megnyílt a tájék, kilágult a horizont; egyszerűen olyan kicsinyekké, apró emberhangyákká váltunk a levegős mammut-örségben. A nyáreste jószaga áradt el a fájékon, teli tudóval szívuk a balzsamos ájert és olyasféle csalóka érzésű volt itt a szabad téren, mintha szabad emberek volnánk. A rablánc erre a csodálatos és felejthetetlen másfél-két órára észrevétel nélkül lehullott a kezünkről... De a pallogzó kiátozások csakhamar visszazökkentettek, hogy egyetlen pillanatra se feledkezzünk meg fogoly-voltunkról. Mercv és lömör falakként állottunk egymás mellett a szomorkás fogadására összesereglett zsidó munkásszázadok, mintha esomó nagy 1-bőlűt kopogtatna le apró térközzöklő a szedő. „Füvetés” következett és most minden szem feszült figyelemmel arra a kis embergomolyagra összpontosult, amely méltóságos lassúsággal a szemközti domb felé közeledett. Elöl egy papnak — még abban a világban is tiszteltetlően üvezt — alakja, utána az aszódó őrnagy (vagy alezredes), aki erre

re a nagy alkalomra befogatott a bevonulási központ tisztai hintájába és nem volt rest Ikladra kijönni. Őket követte még néhány tiszt: százados, főhadnagy, hadnagy, az egész „stáb”. A papon, a mi papunkon: Berg József dr. aszódó (most kispesti) főrabbin (mert ő volt az!) földigérő fekete selyemtalár, fején fekete selyem-főveg. Ringó léptekkel haladt a zöld mezőben. Olyan volt ez a kép, mintha egy szál fekete tulipánt hajladoztatna a szél a fűpázsit között közepén. Nem nézett sem jobbra, sem balra, csak ment, ment, mint Isten küldötte és alakja felmagasodott egészen az égig. Megállt a domb tetején, mint ahogyan a királyok átlának meg a koronázási dombon, amikor kardjukkal a világ négy tája felé sújtának. A papon fényes selyemtalisz, kezében nem kard, hanem fekete kötésű imakönyv. Az önmaga vérében fürdő bukó nap piros festékefőttel fröcsentelt arra a helyre, ahol a képzelt frigszekrénynek kellene magasodni. A kép, — a zsidó nép a hegy tővében, amint várja a kinyilatkoztatást — szinte bibliai. Ilyen lehetett, amikor „az Örökkévaló alászállt Szináj hegyére a hegy csúcsára, szólította Mózes és Mózes felment...” Olyan szép, a lélekbeli olyannyira kitörőhetetlen emlék, hogy örökl

*
A FESTMÉNY pasztellszerűen elmosódó háttéréből kiemelkedett a parancsnok alakja, aki alyáskodva szólt hozzánk, öreg gyerekekhez. Jóra intette a vén nebulókat. „Hallgassák meg, amit a maguk papjuk mond: jól véssék az emlékezetükbe és aszerint cselekedjenek.” A lelkiünkre beszélt, mintha valami bünt követünk volna el. Végezetül olyasféle megjegyzést tett, mint amilyent az iskolalátogató tanfelügyelő bácsi intéz az ámulóbámuló kicsinyekhez: „Aztán viseljétek jól magatokat.” Talán megígérte, hogy „akkor nem lesz bántódásuk.” De ezt olyan halkán közölte, nyilván inkább csak az önmaga ámitására, mert tetszelegni akart a jólelkű ember szerepében, hogy erre pontosan már nem emlékszem. Lehet, hogy nem is fogadkozott, de akkoriban még ez sem lett volna szokatlan és hihetetlen, hiszen a hajszá legkezdetén voltunk. A gyűlölködő szőlomok ezuttal indultak hódító utjukra, hogy végül is hatalmukba kerítsék az egész országot. Ekkor még el-elhangzott egy-egy szelid szó, amely később méreganyaggal feltöltődött és a gyűlölet-mikrofon által ugy felelősdött, hogy végül már orkánként bömbölt. Az ikladi leventetőtér, ahol gyilkolásra készítették elő az ifjakat, így alakult át Isten

szelid hajlékává. Olyan áhítatosan áldogáltunk a tetőzet nélküli templomban, mint gyermekkorunkban a vidéki imaházakban. Az emlékezés szárnyán visszarepültem a műhely és egyszerűen az öreg Auspitz magán-templomában topogtam, szakállas, böles, tubakol szipakoló öregek között, akik a férfiak lársadalmába éppen belépő hosszúnnyak, nyurga diákok szívesen megtírték maguk mellett. Auspitz bácsi céglábla-festő volt Nyiregyházán. Tokaji-úti műhelyét keresték fel megrendelőikkel a fűszerkereskedők, cipészek és fodrászok, akik a kor divatja szerinti címtáblákkal festettek vele. Auspitz bácsi begörnyedt az évtizedeken át nem éppen művészi, de mind pedánsabban végzett betűpíngálásba. A melle behorpadt, a hátán pedig pup nőtt, mintha a természet odaragasztotta volna azt, amit előtől kivájt. Az öreg, aki vallásos lélek volt, megadással, lázadás nélkül viselte sorsát. Pipázott, köhögött és böleskedett. Aposan ismerte az Irást és amikor nem hajszolta a kenyérkereset szükségét, beletemetkezett a nagy könyvekbe. Vitalkozó hajlamú ember, aki minden problémára megtalálta a megoldást az ősök szaváiban. A talmudi tudományok révén, jóval műveltebb volt, mint azok az aggasztványok, akik egyetlen templomi összejövetelről sem maradtak el, sem reggel, sem este. Ezeknek a sir felé haladó véneknek, akiknek arca hamuszín, szakálla pedig a dohánytól, bagótól olyan sárgásbarna, mint a legszebben kiszívozt tajtékpipa, a kis templom az imaházban kívül kaszinó is volt, ahol az olenu és a kadimondás után még kicsit visszamaradtak és egymást ugratva kedélyesen elterefeztek. A templomocskát a nagy leveleki Mayer alapította és tartotta fenn. Ő adományozta a berendezést, a hosszú barna asztalt, a lapadokat, meg a frigszekrényt a Tórával. Azt akarta, hogy amikor bekocszik Levelekről Nyiregyházára, mindig legyen egy nyitott templom, ahol a reggeli imát elmondhatja. Este meg visszafelé indulás előtt ugyancsak itt adhasson hálát a baj nélkül eltelt napért. A nagy templomnak, ott a Szarvas-utcában, megvolt a maga imarendje, amely pontosan indult és érkezett be, mint a vonat. Az ortodoxokkal nem tudom, hogy állt, ... de hát leveleki Mayer nagy ur lévén, azt is megengedhette magának, hogy saját temploma legyen, ahol ő akkor imádja az Urat, amikor eszébe jut. Csak össze kellett hívni az imaház törzsközönségét, a környéken lakó volt fakeskedőt, kiérdemesült iparost, nyugalmobba vonu

sakert, megszünt bogegást, éles medell fuvarost, becsületben megöszült szabót, a gerslőtől a petróleumig és a drótszőgig nádat árusító speccerajost, s már együtt volt a kötelező list. Auspitz bácsi a hegyesre nyírt kecskeszakállával, mint valami mesebeli király trónolt az asztalfőn és uralkodott jámbor népe fölött. Amikor eljött a minjan összejövetelének ideje, a mindig kissé pipa-, festék- és dohányszagú, homályos udvari szoba visszaalakult templommá. Két istentisztelet között ugyanis ez volt a műhely, ahol levekre feszített szurkosvaszón cigláblak nyújtóztak az áhánvokon és lürltek, hogy Auspitz bácsi ihletett esetje az ősz „Mester” álmait vetítse rájuk. Az imateremmel szomszédos kis raklárhelyiség olyan volt, mint valami filokatos alchimista laboratórium. A cégfestő itt gyűjtötte össze esetjeit, krétáit, vonalzóit és itt kevergette nagy szakértelemmel a festékeket, amelyeknek titkát éppúgy egyedül csak ő tudta, mint Rembrandt, Tizian, vagy Leonardo da Vinci. Az izgalomtól borzongva leskelődtem, hogy megtudjam, mi készül a kamrában; mennyi piros és kék port tesz a kis öreg a fényes köré és mennyi finájszt önt hozzá, meg szikkaltat, ami olyan tartóssá, időtállóvá teszi a táblán azt a sort: „Magy. kir. dohányjövődék.” Auspitz bácsi féltette a receptjét és amikor zavarta a kíváncsiságom, szórakozottan köhéscselni kezdett és kiküldött a konyhába László-Léni nénihez. „Eredj csak, kapsz egy kis uzsonnát.” Egyéni kémiájának titkát, amelyet anyai évtized után talán még ma is őriz néhány céglábla Nyiregyházán, magával vitte a sirba. De a szentéletű ember, aki egy személynél maga volt az előjáró és a templomszolga, a kántor, meg a tárolvasó, valójában szeretett engem. Gyakran részesített abban a nagy megfeszítettségben, hogy felhívott a magán-imaház egyetlen Tórájához és amikor leveleki Mayer, a „templomfenntartó” meghalt, nekem jutott az a lehetőség, hogy Kadist mondhattam utána. A nagy jötevőnek nem maradt fiúgyermek és én, az idegen, sirattam el a gyászolók imájával. Teljesen árva lévén — sajnos — a jogaimon megvolt erre. Az első évfordulón elhangzott imákért huszkoronás aranyat utalt ki Auspitz bácsi utján a család. Életem első keresztéhez az juttatott, hogy nagyon is tudtam a legmegragzóbbi szöveget: Jiszgúdál...

*
LÁBUJHIEGYEN lopakodjunk vissza az isaszegi tábori istentiszteletre. Nem nagyon kellett nekünk a felhívás és figyelmeztetés. Ugy festük a főtisztelendő főrabbi szájából az Igét, mint a pusztában vándorlók a mannaát. Felzaklatott lelkiünk vágyódott a megnyugtatóra. Az ő ajkáról pedig úgy ömlött az édes beszéd, mint a csurgatott méz,

Beszélt a sanyargatásról, az üldözöttségről és volt bátorsága ahhoz, hogy keményen ostromozza mindezt és Kérő szóval forduljon a felettesekhez: bánjanak velünk emberségesen. Szavai láthatólag nagy hatást gyakoroltak a munkásszázad vezérkarára, akik kicsit meg is lepődtek a pap egyenességén, nyíltságán és felelősségvállalásán. Nekünk mindegy volt, hogy mi van a szónoklatban; mi akkor is könyveztünk volna, ha sokkal kevésbé értékes, tartalmas és jóval kevesebb tudáson alapuló prédikációt hallunk. De így... így... mivel minden mondata a szívünkhöz és a szívéből szólt, a hangja érzelmeink húrjait rezdítette meg, az igazságai pedig helyettünk kiküzdött igazságok voltak, semmi sem akadályozhatta meg, hogy úgy bölgjünk mint a gyerekek. Lelkünk amugyis tulleltelt tartalma szópattant és tartalma kiemelt, mint a hó esővíz a szűk hordóból. Azon az estén egyikünk sem aludt. Egész éjjel nyugtalanul forgódtunk a vackunkon és az erőszakkal keltetett esztendő, a nem saját jószántunkból elhagyott otthon víziója jelent meg mindannyiunk szeme előtt a homályos pajtákból. A pap is levonult a zöldetű domboldalról, s mivel közben az egész tájra reáborult a sötétség és ezzel együtt beköszöntött a szel szombat, gyalogszerrel vágott neki az Iktadról Aszódra vezető útnak, hogy otthonában üdvözölhesse a szépséges menyasszonyként érkező ünnepet... Ugyanezt a papot, akit oly áhitattal hallgattak Isten szabad ege alatt a saját hiúságukat legyezgető halálmasságok, később lefogatták, a tolonchba vitték, majd internálták egyik legannyalabb jóságú, türelmű és szelidségű zsidó hadnagyunkkal, az aszódai Weiner Mihállyal együtt. Talán éppen azok, akik ezt a felejtethetetlen „tábori misét” megrendezték...

(Folytatom.)

PERZSA

szőnyegek

VÉTEL ELADÁS UNGÁR Király-u. 14 és Rakóczi-ut 24

Flanell női és férfi pizsamák

készítése méret szerint

INGKLINIKÁ

Szentkirályi-u. 2 (Rákóczi utnáál) Musz. özv. üzlete. Az Uj Élet olvasóinak 10% engedmény

UTLEVÉLKÉPEK

fotocopiák azonnal is

KIS FOTO STÚDIÓJA

Erzsébet-körút tizenhat

Telefon: 422-511

Munkát a munkaszolgálatosoknak!

Oroszországból hazatért testvéreink az alant foglalkozási ágakban keresnek elhelyezkedést: tisztviselő, kereskedősegéd, asztalos, bádigos, bórdíszműves, cipész, cukrász, lakatos, utazó, mészáros, kárpitos, terménykereskedő, raklárnok, gazda, ügyvéd-jelölt, szűcs, kirakatrendező, sofőr, dobozgyári szabász, vegyész, nyomdász, gépészmérnök, malomszerelő, villanyszerelő, vízvezeték-szerelő, szakács, fogtechnikus, üveges, órá- és ékszerész, gépész-technikus, ügynök, villanyhegesztő, kalapos, pénzbeszedő, korrepetitor, paplanos, kádár, kovács, alkalmi munkás, altiszt, fényképész, pék, látszerész, autókarozeria-kárpitos, szövő, grafikus, gyógyszerész, üvegesiszoló.

Munkaszolgálatosok figyelem!

Budapestben állást nyerhet: tisztviselő, kárpitos, szobafestő, bórdíszműves, bádigos, órá-ékszerész, angol-tanár.

Vidéken állást nyerhet: kereskedősegéd (rövidáru-, vas-, vegyes- és divatáru szakma), utazó, üveges, szabó, bádigos és szerelő, tisztviselő, konfekciós szabó, órá- és kékfestő.

Minden munkaalkalmat jelentse a DEGOB információ osztlányán, Bethlen-tér 2. szám, I. emelet 36.

A Pesti Izr. Hitközség utján az alábbi jegyzékben felsoroltakat keresik külföldről

Jelentkezés VII. Sip-utca 12. I. 16. délelőtt 9-12.

2016 WERTHEIM Jenőné szül. Stern Rozáliát Munkácsról keresi Zari Goldberg, Neustadt.

2052 ROTHBAUM István, Schwarzenkopfné szül. Lang Fannyt és Moritzot keresi Bianca Papf Berlin.

2053 FRIEDRICHSÉ sz. Fleisch Elzát Wien, 1908. keresi Siegfried Reimann, Wien.

2055 KNOPFLER Ferencné sz. Sztrulovits Rozáliát Huszáról és Sztrulovits Reginát keresi Sztrulovits Izrael, Gauburg.

2056 SPITZERNE sz. Boskowitz Glazliát, 62 éves és fát. Hansot sz. 1909 Bécs. Munkácsról, majd Budapest, Bethlen-téri lakost keresi Rosenberg Margit, New York.

2057 KELLNERNE sz. Wollits Elzát, Kellner Lajost, Lászlót, Zsolit és Julit keresi Elsa Weissböck, Wien.

Külföldi keresések

Atlantikiak a DEGOB információ osztlánya (Bethlen-tér 2. I. 36.) utján keresik:

Guzik Leon (Krakó) keresi Amster Wolf gyermekeit: Beát, Peszt, Cháját és Rachelt, akik valószínűleg Budapesten élnek.

Iezkovits Imre (New York) keresi testvérét Margitot (szül. 1912, Hossván), 1915 augusztusában Budapesten tartózkodott.

Piaat Anny (New York) levelet küldött Steuermann címre.

L. Meyer (Brüsszel) keresi Feuerlehen Juditot (szül. 1933 V. 13, anyja neve Ilonigswachs Berta) legutóbbi címe: Budapest, Kőrösi-utca 38 volt.

Kis Pál Zoltáné keresi Kovács Sándor budapesti lakost, kinek fia állt az és Bad Worishofenban (Bajorország) maradt gyógykezelésben előzőleg.

Stern Heinrich (Málano) keresi Vajda Stefánt (szül. 1909, Bécsben doktori, matematikus), aki állítólag Budapesten egy biztosító intézményben dolgozik.

Weber Móritz (Weizsacker a/d. Lahn, Germany) keresi Heimberg Mórict és gyermekeit: Dávid, Szandó és Miksát, akik régebben Budapesten, Sip-utca 10 alatt lakik, valamint Schlichter Sára volt budapesti, Király-utcai lakost.

Neumann Sophie sz. Kormes (Belgrad) keresi Kormes Sándort (szül. 1930, Sarajevo), aki a felszabadulás után Budapesten dr. Hedry Endrénél lakott. Állítólag a Vöröskereszt alkalmazottja.

Rabathy Charlotte (Wien) keresi Grünbaum Lajost, feleségét és G. Dezsőt, volt nagyapját (Zala m.) lakosokat, továbbá Grünbaum Imre, Rózsa, Ernő és Zsuzsi volt kaposvári lakosokat.

HOLLANDER TAMÁST, kb. 11 éves, anyja neve: Goldschmid Rozsa, állítólag Ciprusban került volna, keresi Hollander Józsefné a DEGOB utján.

Oneg Sabbat Budán

A fegyverek ropognak, a bombák robbannak, de az élők megy tovább, az újságok megjelennek, a színházak játszanak, a könyveket vásárolják, mert Ereben kultúra van, az atalkabizmus ismeretlen és még a birkapásztor is olvas, a legteljes közben, erről beszélt dr. Szőnyi Géza, az ereci Szochmut kiküldötte, „Újság, színház és irodalom Eric Jiszrdelben” című előadásában, a f. hó 20-i budai oneg sabbaton. Az előadást a budai zsidó közélet vezetőivel az élen, nagy közönség hallgatta végig gyönyörködve az előadó frappáns megállapításaiban, amelyek az ereci élet élénk színeiben vetítették a hallgatóság elé.

Dr. Benoschofsky Imre főrabbi megleghangú szavakkal köszönte meg azt az ereci levegőt, amelyet az előadás nagából árasztott és az illusztris előadó Ereche szóló szíves meghívását. Sirota Sándor főkántor szombati zsolnárokat adott elő kitűnő előadásban. A legközelebbi Oneg Sabbatot 27-én tartja a budai előjáróság. A jelképes szeretetvendégséggel kapcsolatos összejevel délután 4 órakor kezdődik a III. Kunfi Zsigmond-u. 49. szám alatti tanácssteremben. Dr. Benoschofsky Imre főrabbi tart előadást „A próféták és időszerű kérdések” címmel. Vendégeket szívesen látunk.

Felavatták az ujjáépített bázeli zsinagógát

December 7-én, Chanuka ekkor napján felavatták az ujjáépített bázeli zsinagógát. A régi zsinagóga 1868-ban készült és így teljes átalakításra szorult. Az átalakítás 200.000 frankba került.

Mint a zürichi Israelitischen Wochenblatt ebből az alkalomból írja: Sok szenvedésen kellett átmenniük a bázeli zsidóknak, amíg eljutottak mai fejlettségükhez. Nem kevesebb, mint háromszor kellett szinte előről kezdeni a hitközség ujjáalapítását. Az első bázeli zsidó hitközség 1290-ben alapították. De amikor 1349-ben pestis ütötte fel a fejét a városban, a zsidókat kiűzték. 1362-ben keletkezett a második bázeli hitközség, de már 1397-ben véget is ért, mert újabb pestisjárvány támadt. 1789-ben ugyan visszatérhetett néhány zsidó Bázeli, de a harmadik bázeli zsidó hitközség csak 1805-ben alakulhatott meg. Bazel nagy szerepet játszott a zsidóság legújabb történelmében. Itt ülésezett 1897-ben az első cionista kongresszus. A bázeli nép filozofizmusára jellemző, hogy a lakosság „feljebb” a zsidókat” jelkültással köszöntötték az érkező delegátusokat.

Mártirok emlékművét állítja fel a Komaegylet

A Budapesti Izr. Komaegylet (IX. Lónyay-utca 15) a belső-ferencvárosi és az idetartozó belvárosi hívek mártírjainak emlékéért, méltóképpen óhajta megörökíteni. A templomhoz tartozó ujjáépített kultúrteremben fekete márványból készült emlékművet állít fel. Az emlékművön elhelyezett táblák jelölik majd drága halottaik névét és világi nevét. A táblák nagyrészt a hozzátartozók már megvásárolták, egyrésze még a hívők rendelkezésére áll. A „Mártírok aranykönyvében” lesz nyitvatartva a halálévi évforduló napja. Az emlékmű befeljesztése előtt áll. Felavatása a tavaszi ünnepéig megőrlőnk.

Szálljon a kegyelet és az emlékezés szava mindazokhoz, kik anyagi és erkölcsi támogatással akarják szolgálni a szent célt. Egyben szeretettel fordul az egyesület vezetősége hitveseihez, s kéri, járuljanak hozzá, hogy az ujjáépített belső-ferencvárosi zsidó kultúrterület művelés megvalósuljon. (x)

A pontos megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat

mindent elintéz. — (Éjjel-nappal)

Tether-taxival is.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

MINDENES IZSÓKOT keresek részleg 9-10 délután 5-6 óráig előzetesbeszélgetés. Lakás nem számít. „Apa és fia” jellegű a kiadvány.

HIREK PALESZTINÁRÓL

Az arabok ismét „elhalasztották” az általános támadást a Zsidó Állam ellen

Az angol-arab propaganda-hadjárat láff-jellege az elmúlt héten ismét nyilvánvaló lett. Az arab helyzet ismerői előtt — utalunk több idevágó fejtegetésünkre — nem volt egy pillanatra sem kétséges, hogy a december harmadik hetére nagy újságpapírzéggésszel bejelentett általános arab offenzíva el fog maradni. A napisajtó azonban, amely nagy betűkkel első oldalon íjlesztette meg zsidó olvasóit és minden demokratikus gondolkodású embert a „hámadás” szenzációs hírével elmulasztotta — a sajtópolitika és tömeglelektan mélyebb ismerete talán magyarázattal szolgálhatna — ugyanilyen keretek között közölni az offenzíva elmaradását. Ehelyett már sokkal kevésbé érdekes hírként közölték olvasóikkal, hogy a nagy arab „meg egyezés” eredményeként egyes arab államok megengedik, hogy területükön arab önkéntesek toborzásához kezdjenek. Ez már nem annyira harsány hír — és nem is olyan érdekes.

Palesztinában az elmúlt héten még mindig adódtak összetűzések, országutai támadások, orvgyilkosságok, gyújtogatások és zsidó megtorló intézkedések — ezeknek száma azonban az elmúlt hetekhez viszonyítva csökkent. Megállapítható, hogy a zsidó önvédelmi alakulatok sikeres helytállása egyrészt az arab lakosság passzivitásának növekedése a Mufti és más külső arab államok ügynökeivel szemben, másrészt az általános helyzet normalizálódása felé vezet. A világsajtóban mind többször kap teret az a felismerés, hogy az UNO-döntés nemcsak hogy nem előidézte a palesztinai zavargásoknak, hanem éppen ellenkezőleg, elejét vette a Közel-Kelet fényes lángbáborításának. Palesztina politikai jövőjének további bizonytalanságban tartása menthetetlenül zsidó háborús akciókra vezethet volna és a két szembenálló tábor a nagyhatalmak között keresett volna szövetséget. Ez újabb háború magyát hintette volna el. Az UNO meg egyezés, különösen a szovjet-amerikai egyetértés, leheltegné tette a háborút és az ellentéteket helyi jellegű, esetleg konzekvenciájú gerilla-harcokká csökkentette. December 21-ig — az UNO-döntés első három hetének végéig — hivatalos közlés szerint (és ez ismét csökkentti egyes újságok fellépő jelentéseinek értékét) a palesztinai összetűzések áldozatainak a száma — zsidókat, arabokat és angolokat ideértve — nem haladja meg a háromszázat. Ez a jelentés is igazolja az „Új Élet” eseménykiértékelő magatartásának helyességét.

A külsőszági izgalomokon kívül egyetlen szervezett arab egység mutat ellenséges megnyilatkozást zsidók és zsidó javakkal szemben, ez az: Arab Légio. Az Arab Légio katonái többször tüzeltek zsidó autóbusz konvojokra, gyilkoltak — és természetesen raboltak. Az Arab Légioról tudni kell, hogy az angol hadsereg kiegészítő egysége és angol tisztek parancsnoksága alatt áll. A palesztinai angol kormány rendeletére tartózkodik az Országban. Az Arab Légio ellenséges magatartásért az angol tisztek, végső soron a palesztinai kormány a felelős. Ilyen körülmények között érthető a Szovjetunió UNO képviselőjének, a zsidó történelemben halhatatlan nevet szerzett Gromikónak e heti egyik nyilatkozata, amelyben a palesztinai hírekre utalt. „Palesztinában valaki izgatja az arab népet — mondta Gromikó —, az UNO-döntést követő erőszakos cselekmények ezért várhatóak voltak. A Szovjetuniónak semmilyen közvetlen vagy más érdeke Palesztinában nincs, de a béke érdekében meg kell állítani a palesztinai vérontást.” Ha Gromikó azt mondta „valaki izgatja az arabokat”, nyilván arra a valódi gondolt, akinek parancsára, vagy hozzájárulásával az Arab Légio orvátámadásokat hajthat végre, aki jóval a palesztinai helyzet mai alakulása előtt Francia fogságból megszökött a hitlerista Mufti, hogy az kellő időben a reakció szolgálatában ismét elkezdhesse „áldásos papji” működését. Többször hangsúlyoztuk, hogy a palesztinai arabságot kívülről kísérik meg felizgatni. Ennek ellensúlyozására a Hagana a héten arab nyelvű

röpiratokkal borította el Palesztina arab falvait. A röpirat bejelenti, hogy a zsidók békét akarnak az arabokkal, azokat soha meg nem támadják. Az arab falvak lakosainak tehát nincs mitől félniük. Azok a helységek azonban, amelyek menedéket és rejtőhelyet adnak külsőszági lázító ügynö-

Az angol kormány hajlik az együttműködésre

A palesztinai helyi szervek és egyes angol személyek zsidóellenes magatartásával szemben az angol kormány kezdte felülmenni az UNO-döntés teremtette helyzeti konzekvenciáit. Már a Teljes Ülés szavazása után bejelentette Cadogan angol megbízott, hogy kormánya kész együttműködni a megalakuló palesztinai UNO-bizottsággal. Az elmúlt napokban megtartott angol alsóházbeli Palesztinavita ez együttműködés részleteit tárta fel. A kormány felvilágosítási bizonyítják, mennyire nincs politikai jelentősége az időleges palesztinai zavaroknak. Minden arra mutat most már, hogy az angol kormány is végleg elhatározta palesztinai uralmának feladását. Az Országból is jönnek hírek a kivonulást előkészítő intézkedésekről, ezeknél fontosabbak azonban a gyarmatiügyi miniszter és Bevin bejelentései. Creech Jones alsóházi felvilágosításai nyomán Palesztina kiűritésének terve a következő: Anglia május 15-én adja át a mandátumot az UNO Bizottságnak. Addig teljes egészében fenntartja palesztinai uralmát és a kormányzást egyedül gyakorolja. Az UNO Bizottságot ebben az időpontban várják Palesztinába, amikor is az átveszi a hatalom gyakorol-

körnek és így a terror fészkevé válnak, nem építhetnek a Hagana dúzó magatartására. Az ilyen falvakat a Hagana megbünteti, illetőleg megtalálja a palesztinai béke megrontóit, a szállásainál. A palesztinai arab falvak általában rettegnek a Hagana-tól és annak valószínű erejét is tulbecsülik. Ez röpirat halásának tudható be, hogy azóta számos kibuccsal szomszédos arab falu hírére megjelent a legközelebbi zsidó település vezetésére előtt és bejelentette arabjainak békés szándékait.

sát. Ekkor már folyamatban lesznek a csapalkivonási mozgulatok, amelyek augusztus 1-re fejeződnek be. A két időpont között az angol hatóságok már csak arra fognak törekedni, hogy azokon a területeken, ahol még angol csapatok tartózkodnak, a kivonuláskor feltétlenül szükséges rendet fenntartsák. Augusztus 1-én minden angol kormányzati funkció megszűnik. A kivonulás egyes részleteinek tervét az angol kormány már közölte is Trigue Lievet, az UNO főtitkárával, aki azokat a január első felében összeülő UNO Bizottsághoz továbbította. Az együttműködés tehát szinte teljesen mondható. Az UNO Bizottság Palesztinába utazása előtt ezért Londonba megy, hogy a részleteket a kormánnyal megtárgyalhassa. Bevin az időpontokat illetően megerősítette a gyarmatiügyi miniszter bejelentéseit és közölte, hogy május 15-ig az Arab Légiot is kivonják Palesztinából. Szerinte még az sem lehetetlen, hogy a kiűritést augusztus 1. előtt be tudják fejezni. Bevin véleménye szerint, ha mások nem léptek volna közbe, ő jobb megoldást tudott volna találni, mint a felszítás, de most már ő is lojalitással elfogadja az UNO döntést.

Május 15-ig megszűnik a ciprusi kényszertábor

Az angol alsóházi vita során Bevin és Creech Jones nagy jelentőségű bejelentést tett: május 15-ig felszámolják a ciprusi táborokat és a Szerencsétlen deportáltakat végre, mint legális bevándorlókat Palesztinába viszik. A kérdésekre adott válaszokból kitűnik, hogy a részleteket illetően még vannak eltérések a Jewish Agency és az angol kormány között, de a lényegét illetően az elhatározás már végleges. A Jewish Agency az UNO közbenjárásával azt követeli az angol kormánytól, hogy az angol katonaság február 1-ig vonuljon ki a tervezett Zsidó Állam meghatározott részéből, ahová egy ugyancsak teljesen átengedendő kikötőn keresztül február 1-én megindulna, a csak Jewish Agency ellenőrizte zsidó bevándorlás. Itt helyeznük el a feb-

A VARSÓI JIDDISCH SZÍNHÁZ

a nagy érdeklődésre és nagy sikerre való tekintettel

folytatja diadalmas útját, a ZENEAKADÉMIA KIS-TEREMÉBEN, a színházi szezon legszenzációsabb és legaktuálisabb operettjével, a

MAZEL IN LIEBE

(Szerencse a szerelemben.) 3 felv. és 1 kép

MISCHA BERNSTEIN és művészegyüttese felleptével

December 23-án, kedden este 7 órakor, december 25-én, csütörtökön d. u. 4 órakor, december 27-én, szombaton d. u. 10 órakor és december 28-án, vasárnap d. u. 4 órakor, továbbá december 29-én, hétfőn és 30-án, kedden este 7 órai kezdettel

Telje zsidó aktualitásokkal, zsidó miliő, zene, dal, tánc, humor OKVETLEN NÉZZE MEG!

Jegyek a Zeneakadémia pénztáránál: d. o. 10-2-ig és d. u. 4-8-ig

ruár 1 és május 15 között Ciprusról átvinni szándékozott lág-rlakókat. Az angol kor-

Nagyjelentőségű amerikai akciók előkészületei

A Jewish Agency vezetősége az UNO döntéssel megnyerte a politikai harcot a Zsidó Állam-ért. A politikai győzelem után, most új, nem kevésbé fontos küzdelem kezdődött: A Zsidó Állam gazdasági biztosítása. A zsidó nép szerecséje, hogy történelmének ebben a döntő szakaszában olyan felkészült vezetői vannak, mint a Jewish Agencynek már most is felhívatalos kormányként működő vezetősége. A politikai siker okozta pszichológiai pillanatot kihasználva, a Jewish Agency hatalmas akciót indított Amerikában az új Zsidó Állam megindulásának és elsőfokú bevándorlásának anyagi biztosítására. Az amerikai nagykövetség-külön kívül Weizman, Shertok, Kaplan folytatnak fontos tárgyalásokat a szükséges költségek megszerzése érdekében. Az összeg nagyságára jellemző, hogy egyedül az 1948-as évben 250.000.000 dollár szükséges az első nagyarányú alija lehonnyolításához, ideértve a palesztinai telepítéssel járó költségeket (földvásárlás, lakásépítés, városi telepítés, biztonság, nevelés stb.). A költségek megszerzéséért folyó tárgyalásokról igen biztató hírek érkeznek. Ezekre támaszkodva, a Jewish Agency szövívője bejelentette, hogy az amerikai kölcsönből elsősorban 20 Liberty hajót vásárolnak a különböző európai táborokból meginduló alija lehonnyolításának céljaira. A 20 hajó később magva lesz a felállítandó zsidó kereskedelmi flottának. A tárgyalások egyik eredményeképpen a közeli napokban mintegy

mány ezt a tervet még nem fogadta el. A tárgyalások folyamatosan vannak.

50 tagú amerikai zsidó gazdasági küldöttség érkezik Palesztinába, a kérdések helyszíni tanulmányozására. Állítólag a küldöttségben Morgenthau, volt amerikai pénzügyminiszter is részt vesz.

A nagyszámú érkező hírekből kiderül, hogy a 22. cionista kongresszuson kibukolt Weizmann professzor — a legkitűnőbb zsidó államférfi — a Jewish Agency reaktiválta. A 70 éves Weizman professzor pedig felretéve minden, talán jogosnak is mondható sértődöttséget, országa és népe rendelkezésére áll az első hívó szóra. Weizman, akinek tiszteletet parancsoló egyénisége nagy hatással van a nemzetközi diplomácia uraira, folytatta le az UNO döntés előtt a legkényesebb tárgyalásokat. Most ő vezette be az amerikai kölcsön érdekében megindított gazdasági akciót és — mint hírlík — rövidesen Londonba utazik, hogy az UNO Bizottság londoni tartózkodási idején régi kapcsolatainak felhasználásával megkönnyítse a problémát lényegében nem ismerő bizottsági tagok helyzetét és a döntő tanácskozásokat maga folytassa le a hatalomátvitelt illetően az angol kormánnyal. Ha az új Zsidó Állam köztársasági elnökévé választják majd meg, úgy ez a megfizettetetés nemcsak egy félvszázados, de már lezárt múlt munkásságának elismerése lesz, hanem megbecsülése az Állam megszületésével kapcsolatos új szolgáltatásoknak is.

(GELLÉRT)

Palesztina ünnepély Zuglóban

Nagy tömegek gyűltek össze a zuglói templomban december 14-én, hogy megünnepeljék a Zsidó Állam megalakulását. Dr. Mezőfi László megnyitó beszédében rámutatott a hatásra, melyet Erec Jisrael gyakorol majd a Gálut zsidóságra.

Farkas Emil főlkantor kiváló Hallel éneke után dr. Bernáth Miklós rabbi párhuzamot vont a makkabeusi győzelmek és a mai idők győzelme között. A régi idők győzelme jelentett földet, országot, függetlenséget. Az utána következő évszázadokban is beszéltünk a zsidó szellem győzelméről, az isteni eszme győzelméről és sok hasonló, képletes, átvitt értelem győzelméről, miközben sok sebtől vörzött testünk fészau öklétől. A legendás kis olajkorsó csodája kellett ahhoz, hogy ugyanolyan ünnepelni tudjunk.

Ma, újból győzelemről beszélünk s a legenda szerényen félreállt, hogy átengedje helyét a történelemnek. A csoda, a te-

genda, ma valóság lett, kétezer év után most ismét lesz országunk. Zsidóország ma már nem egy párté. Nemcsak azoké, kik vért és munkát áldoztak érte. Zsidóország a zsidó népé.

A mindvégig lelkes gyűlekezetet hosszan ünnepelte nagyra-becsült és szeretett papját. Az ünnepi műsort kiegészítette a zuglói általános iskolák, valamint a zsidó Leánygimnázium egyes janulónak szavazata, héber, jiddis és magyar dala, színjátszása. Befelejésül a Zuglói Négyzet a nála hagyományos szereletsomagokat osztotta ki: Gátné, Heislerné, Lestyáné és dr. Steinerné vezetésével.

Az ünnepély megrendezéséért Stampfer elnökhelyettesi illeti dícséret, akit munkájában Weiner előjáró segítségével támogatt.

Perzsaszőnyegek
művészi javítását, mosását
szakszerűen vállalom.
PÉTER, Bajnok-u. 30

Mártirok a hegyeshalmi temetőben

A moson-magyaróvári izr. hitközség közli velünk, hogy az 1944 november 1-ől Hegyeshalomnál elpusztult és az ottani keresztény temetőben eltemetett deportált mártirok közül 1946 július 19-én a mosoni izr. hitközség megbízottai Feigelstock Ernő és Weiss Sándor az alább felsoroltak neveit tudták megállapítani:

Danzinger Ignác, k. m. sz., 64 30 évét, meghalt 1944 december 1.
Major Béla, 60 évét, meghalt 1944 novemberében.
Östreich Aladár, szől. 1920 II/1., meghalt 1944 december 6. légit. átlak.
Lówy Gyula, szől. 1926 február 14., meghalt 1944 december 6. légit. átlak.
Pauk Miklós százmérnök, sz. 1904 XI/24., meghalt 1944 dec. 6. légit. átlak.
Vadnay György, szől. 1926, meghalt 1944 december 17.
Schwarz György, anyja Wollák Katalin, 35 évét, megh. 1945 jan. 12.
Schwarz László, anyja Wollák Katalin, 45 évét, megh. 1945 jan. 10.
Frankl Béla, anyja Stern, 35 évét, meghalt 1945 jan. 14.
Kramer Már, Szalmármetti, anyja Perl Eszter, 31 évét, meghalt 1945 jan. 20.
Glück Armin, Helyőpapi, anyja Drót Róza, 38 évét, megh. 1945 febr. 8.
Krausz Ferenc, Sali (Borsod m.), anyja Salzer Hermin, 43 évét, meghalt 1945 febr. 11.
Beck Pál, Nagyvárad, anyja Steiner Eszter, 23 évét, meghalt 1945 február 11.
Kurz Ottó, sz. 1926 Wien, meghalt 1945 márc. 8. légit. átlak.
Koloza Jenő, anyja Ungár Róza Mezőcsát, 55 évét, megh. 1945 márc. 7.

Schwarz Mihály, Beregszász, 64 30 évét, megh. 1945 márc. 8. légit. átlak.
Goitein György, Budapest, anyja Keszler Beza, 27 évét, meghalt 1945 március 4.
Fronlinger Lajos, 35 évét, meghalt 1945 febr. 10.
Altman Pál, 35 évét, meghalt 1945 febr. 18.
Friedrich G. Mihály, 24 évét, meghalt 1945 febr. 12.
Schlmann Viktor, anyja neve Bressner Fani, 53 évét, meghalt 1945 március 10.

Schwarz Jakab, dr. Rink Béla, Sándor József, meghaltak 1944 novemberében.
Steiner Nándor 64 03 évét, Buerch Ferenc 52 évét, Hirschler János sz. Major Ilona, meghaltak 1944 novemberében.
Roth Mária, Hack Sándorné, dr. Erdős Sándorné, Márton József meghaltak 1944 novemberében. (Tömegsír)
Herceg Tibor, dr. Lengyel Mihály, Fuchs Béla, Neugrosch Gusztáv, Löwy Ferenc, Róna János, meghaltak 1944 novemberében. (Tömegsír)
Roth Mária 46 éves, Márton József 50 éves, dr. Erdős Béla 61 éves, Krausz Manó 08 éves, Schalls Kálmáné, Kuszás Ernőné, Surányi Sándor Ernő, Goltz Henrik, Bellmann Henrik, Grünfeld Pál, Diamant Henrik, meghaltak 1944 novemberében. (Tömegsír)

Ezen sírokon kívül még körülbelül 40 névelen zsidó ár van a hegyeshalmi keresztény temetőben.

★

A mosonmagyaróvári izr. hitközség legnagyobb készséggel áll az esetleges hozzártározók rendelkezésére úgy felvilágosítások, mint esetleges exhumálásokról tekintetben.

Templom és mártiremléktábla avatás Dunapatajon

November 23-án avatta fel ünnepélyes keretek között a dunapataji maradék zsidóság sulyosan megrongált, most újjáépített templomát. Ugyanakkor került felavatásra a harlai, ordasi hitközségek 86 mártírjának emléktáblája is. Az egykor virágzó hitközségek közül Dunapatajra 25, Harlára 7 hittestvérünk tért vissza, Dunapatajra egyetlen egy sem.

Az emléktáblát és újjáépített templomot Schulhof Dezső hitközségi elnök beszéd kíséretében adta át. Ezután mondotta el megrázó hatású avató beszédét dr. Rácz Zoltán főrabbi, az Országos Izraelita Iroda kiküldöttje. Az énekrészt Karvaly László pesti kántor végezte áhílatot keltő művészetével.

Az avatási ünnepélyen Dunapataj nagyközség képviselőiben megjelent a község egész előjárósága, Füredi Miklós községi bíró vezetésével. Az egyházak két-két taggal képviselték magukat. A kalocsai ortodox hitközséget Adler Mihály elnök és dr. Wolff Mátyás ügyvéd képviselte.

A templom újjáépítése és az emléktábla létrejötte Schulhof Dezső hitközségi elnök, Kurcz Endre pénztárnok, Freund Lajos akadémikus és Simonfalvi Imre gondnok áldozatos munkálkodásának eredménye.

Uj székházat avatott a MUSZ hódmezővásárhelyi csoportja

A Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége hódmezővásárhelyi csoportja bensőséges hangulatú diszvacsora keretében avatta fel új székházát. Az ünnepi megnyitó beszédet Spitzer Miklós elnök mondotta. aki a népi demokrácia megerősítésére hívta fel a jelenlévők figyelmét. Schächter Imre a MOASZ Országos Központ kiküldöttje ismertette a Szövetség célkitűzéseit és programját. Karácsonyi Ferenc főispán biztosította a Szövetséget a támogatásáról. Oláh Mihály MKP országgyűlési képviselő beszédében hangsúlyozta, hogy ez az a réteg, amelyre a nép demokrácia mindig számíthat. Tamás Béla polgármester üdvözlő beszédében arra mutatott rá, hogy mindnyájunknak élete, vagy halála a demokrácia lététől, vagy nem lététől függ. A székházavató ünnepséget Gruber László rendezte.

JOBB ORTHODOX CSALÁDOKNAL
megforduló Sadchen adja meg címét. Levélket „25 éves hugom” írással a kiadóba.

VILÁGOS TELIHÁLÓ BUTORT
vénnek sürgősen. Közpénz és prima olvasztott ilhazsírral fűtök. Roth, V. Nagy Sándorné 3. Karácsonykor Hajos Zsuzsanna ut 60., I. emelet 11.

Egy huszéves zsidó fiatalember

I.

Lantos Tamást büszkén nevezték barátomnak, bár még csak most töltötte be a huszadik születését és akkor került a Berzsenyi-gimnázium első osztályába. Amikor én már „nagy” ötléves voltam. Már akkor szívesen kerestem társaságát, mert okos, szerény fiú volt, aki első gimnazista korában is jól beszélt angolul. De még jobban megbarátkoztunk, amikor — a felszabadulás után — Pestre érve, újból találkoztam vele és megtudtam, hogy szülei elpusztultak, s ő tartja el idős nagynénjét és nagybátyját azzal, hogy fát vág. Az akkor alig tízhétféves fiú egész nap dolgozott és a testi munkát akkor sem hagyta abba, amikor megkezdődött a tanítás és ő beiratkozott a gimnázium nyolcadik osztályába. Tanult, dolgozott, mellesleg angol is tanított és egyetlen volt osztályában, aki kitűnően tette le az érettségit. Közben még arra is jutott ideje, hogy zsidó ifjúsági egyesületek előadásait látogassa, sőt az egyik ilyen egyesületben ingyen angol órákat adott, hogy — mint mondotta — „én is adjak valamit a zsidóságnak”. A negyvenötös telet és tavaszt egy rossz bricseszben járta végig, de két előadást is tartott a rádióban, a középiskolás diákok felé. S míg ifjúságunk egy része — különösen az a része persze, mely alól kiesvett a társadalmi és családi talaj, — passzívásban, reménytelenségben lézengett, Lantos Tamás, aki született vesztett el, tanult, dolgozott, szervezett és egyetlen egyszer sem láttam, hogy kétségbe esett volna. Anyám, ha meglátta őt, sohasem tudta elfojtani könnyeit. Tomi sokáig elhárta ezeket a „jiddische Mamme”-könyveket, egyszer azonban kifakadt: „Ne tessék sírni, Antal néni, ha engem lát! Én nagyon mélyen, mélyen a szívemben hordom a gyászt, de nem a kétségbeesést és nem a reménytelenséget. Szüleim emléke — mondotta ekkor, és szavamba mondom, nem tűnik próciációnak — azt követeli tőlem, hogy minden örömmel jobb világért harcoljak...”

Azóta Tomi egy nagy zsidó szervezet ösztöndíjával kikerült az Amerikai Egyesült Államokba, a nyolcszáz ezer lakosú Seattle város pompás egyetemére. Itt nagyon gyors előmenetelt tanúsított és ma már az a helyzet, hogy „Thomas P. Lantos” a seattlei egyetem

héli három órában magyar nyelvet ad elő, hogy a seattlei hírlapokban cikksorozatot írt a magyar zsidóság pusztulásáról és ugyanezek a lapok hosszú tudósításokat közöltek azokról az előadásokról, amelyeket Tamásunk a város legnagyobb zsinagógájában, a Dávid-zsinagógában tartott — az európai zsidó ifjúság sorskérdéseiről. Csapatcsalító hajón, egy szál rossz ruhában — mert minden holmiját pénzre tette, hogy szegény, öreg rokonai számára illeghagylason valami kis pénzt — érkezett meg Tamás Amerika földjére és ma, huszéves korában már „vadak”. Pedig ő nem szegény, sőt a templomokban, tantermekben és ujságok hátsólapjain is hirdette, hogy munkája, élete, hivatása a magyar zsidósághoz köti és hogy csak tanulni, fejlődni ment ki Amerikába, de vissza akar térni onnan. Az amerikai, hatádo szellemű zsidó ifjúság azonban megérti és méltányolja Lantos Tamás szándékait és segíti őt. Ha lenne helyünk, részleteket közlenénk azokból a levelekből, amelyekkel Tomi az amerikai zsidó ifjúságról írt. Így csak egy kis — de jellemző — részletet idézünk: „Seattle zsidó ifjúsági egyesületében olyan természetes és mégsem szabados szabadság, olyan kristályos, mindig jelenlévő emberi öntudat uralkodik, hogy mi, gondokkal, bajokkal, komplatzusokkal küszködő európai zsidók el sem tudjuk képzelni. De ne feledjük el, hogy ez egy szerencsés fejlődés eredménye és hogy, elkorhad, széteszik, bizonytalanok lesz, ha ez a fejlődési fok elkövetül a világ fejlődésétől, magyarul mondván: ha az amerikai zsidók a maguk szerencsés helyzetét izolálják a világ zsidóságának harcától — a jobb, szabadabb, emberibb életért! Ezt magyarázom is nekik és nagy többség azonnal megértette...”

III.

Lantos Tamás lehat most Thomas P. Lantosnak hívják és gyászunk, keservünk, feloldha-

latlanuk. Húszó problémáink hirtőke egy boldogabb, szerencsésebb, s mégis testvéri közösség előtt. Amerikában sok magyar származású zsidó él, a nyolcszáz ezer Seattleban azonban ő az egyetlen magyar zsidó. Mindegy, miképpen nevezzük — Tamásnak, vagy Thomasnak — ő azok közé tartozik, akiket mind Ádámnak — embernek! — kellene nevezni. Lantos Tamás még csak huszéves, de büszké leheliünk és büszkéek is vagyunk rá. Huszévesek, — róla vegyettek példát és ne azokról, akik csak az espressókban ülnek.

ANTAL GÁBOR

Rónai-Gábor Marianne kiállítása

A szálintéri Művész Galériában állította ki az utolsó esztendő képtermését Rónai-Gábor Marianne, aki ezzel az új kiállításával a modern magyar művészet élvonalába került.

Főkéntesen gyakorolja a festészet mesterséghelyi részét és nemes önmérséklettel alkalmazza művészetét. Nem kísérletezik és nem csinál „kötőréseket”. Ki-egyensúlyozott és érett művészetet ad. Legnagyobb erénye, hogy minden festményét tiszta poézis hatja át.

Rónai-Gábor Marianne az esetet költője. Ezzel a költészetével kitűnik kortársai közül. De meg kell említenünk még valamit: azt, hogy talán nincs is a modern magyar festészetben festő, aki ennyire nőies lenne és ilyen kimondottan női szemmel látná és női módon ábrázolná a természetet.

Szakasits Árpád miniszterelnökhelyettes nyitotta meg vasárnap délelőtt a gazdag anyagu kiállítást. A vernisszázs — amelyen a magyar művészeti élet színe-java megjelent — művészeti életünk komoly eseménye volt.

Egyiptom megvonta 40.000 bevándorolt zsidó polgárjogát

A zürichi Israelitische Wochenblatt közli, hogy a kormány törvényerejű rendelettel újból szabályozta Egyiptomban az állampolgárok kérdését. Körülbelül 40.000 zsidó elvesztette állampolgárságát.

A „Hanna” gyermekotthon jubileumi előadása

1921-ben kezdte meg működését a „Hanna” gyermekvédelmi szervezet. Kezdetben a Joint támogatta, később sikerült társadalmi akciók útján az ortodox társadalomnak a tehetősebb rétegeit bevonni a munkába. A nyolcas évek alatt a „Hanna” munkája szüntelen, a felszabadulás után azonban dr. Hausen László és munkatársai a „Hanna”-t újraszervezték és a Joint segítségével a kor kívánásainak megfelelően kiépítették. A „Hanna” napközi otthont tart fenn, nyaralásai akciókat szervez, négyszáz gyermeket, akik fél, vagy teljesen árvák, ruház és élelmez. A gyermekek szigorú ortodox nevelést kapnak, öt nevelő foglalkozik egész nap velük, az egyes korosztályoknak megfelelően héber-ének-torna oktatásban részesülnek. Helyenként még az óvodások is megismerkednek a Biblia soros szakaszával, a fontosabb szombati és ünnepi zemirosokat énektanítás keretében tanítják meg.

A „Hanna” az ortodox zsidóság egyetlen gyermekvédelmi intézménye. A „Hanna” 25 éves jubileuma alkalmából az ortodox hitközség újnakalkított dísztermében vasárnap este jubileumi előadást tartott, amelynek bevétele a „Hanna” gyermekmenza és napközi otthon fejlesztésére fordítolák. Dr. Hausen Mihály ismertette a „Hanna” munkáját. Szentiványi Kálmán konferált, Fisch József főkéntor héber dalokat adott elő, az énekkar és Speiser Márton karnagy kísérelében. Roth Marika és Klein Ági magyar zsidó költők verseiből szavalak. Mischa Bernstein, jiddis operettekből adott elő részleteket.

Felvilágosító hivatalt állítottak fel Krakkóban

Krakkóban, amely a lengyelországi antiszemita propaganda centruma, felvilágosító hivatalt állítanak fel a zsidóellenes propaganda ellensúlyozására. A legnevesebb lengyel politikusok és tudósok egész sora ajánlotta fel a felvilágosító hivataltak közreműködését.

Lublinban most avatták fel az ott meggyilkolt 40.000 zsidó emléktábláját.

A Szovjetunióból újabb 2000 zsidó érkezett vissza Lengyelországba.

IV. ZSIDÓ GIMNÁZIUMB

Járó fiához, napi 2 órai foglalkozásra tanárt keresek, főként latin, héber, számtan. Telefonszám: 135-329.

Ékszeresek, órák, ezüstárak legelőnyösebben KENDÉ-nél Teréz-körut 48

Mielőtt haját festeti vagy daueroltatja RENCZES fodrász- és hajfestőmesternek VI. Cseugery-utca 84. Hajmunkák. Pedikűr.

Jáminőségű, megbízható, szigoruan **kóser baromfi** olcsón kapható KUPFERSTEIN-nél, Almássy-tér 11.

HIREK

AZ UJ ÉLET
előfizetési díjai:

egész évre... 48 forint
félévre... 24 "
negyedévre... 12 "

Az előfizetések postatakarékpénztári befizetési lappal küldendő be a 26.209 számú postatakarékpénztári számlára.

— **Mártírok temelése.** Az elmúlt héten temették a rákoskeresztúri temetőben nagy részvét mellett a Dunaszegen, Isaszegen és a szomszéd községekben lemeszárolt zsidó testvéreinket. Dr. Bernát Miklós körzeti rabbi mondott mélyen megérintő gyászbeszédet és az énekkartól kísérvén, Tennenbaum Dávid főkéntor végezte a gyászfunkciót.

— **Az IMIT közgyűlése.** Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat 1947. december 30-án délután 6 órakor az Orsz. Rabbiképző Intézet dísztermében (VIII. Rökk Szilárd-utca 26.) közgyűlést tart. Tájékoztató: dr. Földes István; Elnöki megnyitó: Dr. Semere Samu; Az IMIT új feladatai. Tisztújítás.

— **A Pesti Izraelita Hitközség VIII. ker. nagyfuvarosuleni templomkörzele.** Meláve Dimalko összejövetelén Buxbaum Adolf vezető lelkész előjáró üdvözlő szavai után dr. Salgó László rabbi tartott Tóra-magyarázatot. Stöckler Lajos a Pesti Izraelita Hitközség elnöke a Zsidó Állam jelentőségével kapcsolatban a galuti zsidóság feladatairól beszélt. Domonkos Miksa a Pesti Izraelita Hitközség ügyvezetője szelimes írásmagyarázattal fűszerezve emelte ki a Józsefváros zsidóságának szép munkáját. A körzeti előjáróság nevében Áron Dezső üdvözlötte a központi vendégeket és a megjelenteket.

— **A Rabbiképző Intézet új doktori.** Hétfőn délelőtt avatták summa cum laude illetve cum laude-doktorrá a Rabbiképző Intézet két kiváló hallgatóját, Eisler Lászlót és Klein Tibort a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Doktori értekezéseik, amelyekről a professzorok igen dícsérően nyilatkoztak, komoly nyereségei a magyar zsidó tudománynak. Dr. Klein Tibor a „Test és lélek világa középkori héber költeményekben” címmel értekezett, dr. Eisler László pedig „Egy héber inkkönyv művészeti vonatkozásairól” disszertált.

— **A Szocialista-Cionisták (Ichud Mapáj) Pártja** legközelebbi pártnapján (dec. 29. d. u. 6 óra, Fürst S.u. 21/b) Ben Jisrael errei kiküldött beszéd: *A zsidók és az Országépítés* címmel. Közreműködik: Zengő Dóra hegedűművész.

Sós Endre „Gályarabok”-jának utja
a csepeli internálótáborból
a Zeneakadémiáig

A Budapesti Általános Munkásdolgylejt jubiláris ünnepi koncertjén a legnagyobb sikere annak a megrázó erejű kórusnak volt, amelyet Kardos István, a kitűnő zeneszerző komponált Sós Endre *Gályarabok* című költeményéhez. A vasárnapi hangversenyen átütő sikerrel bemutatott kórus szövegét Sós Endre 1944 májusában írta, amikor a Gestapo — a magyar-zsidó írók és újságírók legjobbjával együtt — Csepel-szigetre internálta. A cenzura megkerülésével egy „fekete levélben” csempészte ki Sós Endre a költeményt. Ezt a levelet szüleikhez címezte, kérve, hogy annak tartalmát tegyék el számára, de mire a levél a címzetekhez érkezett, már egyik sem élt. A levelet és a költeményt valaki bedobta az egyik szekrénybe, és — működben a lakás legközelebbi darabja elégett — ez a szekrény véletlenül megmaradt a költemény álméntődött.

A *Gályarabok* — amelynek muzsikáját a Kodály Zoltán ve-

zetésével működő zsűri első díjjal jutalmazta a Munkásdolgylejt Szövetségének pályázatán — egyik legmegrázóbb dokumentuma az 1944-es üldözéseknek. A vasárnapi hangversenyen a munkásdalosok szinte könnyes szemmel emlékeztek ezeket a verssorokat:

„A gályapadon
nincs tél, nincs nyár,
a gályapadon
olt a halál,
a gályapadon
üvöl, harap,
a gályapadon
emberpadat
tép a vadabb
pad: a halál,
a dögihalál,
a vashalál,
az éhhalál,
a rabhalál, —
és vész azt,
akit talál.”

Az 1944-ben üldözött szocialista énekkar tagjai átérték az üldözött zsidók fájdalmát a *Gályarabok* éneklése közben.

— **Stefan Zweig és a zsidóság.** Most jelent meg Stockholm Friderike Zweig könyve, Stefan Zweigről. Ez a könyv sok új szempontot mutat Stefan Zweig és a zsidóság viszonya tekintetében is. Voltak ugyanis olyanok, akik bíralt tárgyává tették az öngyilkosságot világhírű író zsidóságát. A feleség könyvéből most kiderül, hogy milyen mélygyökerű volt Stefan Zweigben a zsidóság. Különösen a prófétákkal érzett elszakíthatatlan lelki közösséget. Ennek a lelki közösségnek a dokumentuma volt a *Jeremiás* is, amelyet a világhírű író „legszemélyesebb” művének tartott. Nagyon szerette a Menóra lemondásáról szóló munkáját is. Úgy érezte, hogy ezzel a művével világosságot árasztott a sötétben vergődő zsidóságra.

— **Ési bűrsz ünnepség.** Bensőséges családi ünnepségre gyűlt egybe hétfőn délelőtt a Pesti Izr. Hitközség tanszékének és tisztviselőinek családja. Gellért Endre tanfolyagelőnek újszülött fiát vették fel az ési törvények szerint Ábrahám szövetségébe. A vallási rituálé

befejeztével dr. Herskovits Fábán rabbi magyar és héber nyelven köszöntötte a megjelenteket, dr. Katona József rabbi beszédében felhívta a jelenlévők figyelmét arra, hogy milyen fontossága van vallási megerősödésünk szempontjából annak, hogy az újszülött gyermekeket Ábrahám szövetségébe felvegyék. Dr. Salgó László rabbi a helyi szidrából kiindulva vezette le a bűrsz fontosságát, Domonkos Miksa ügyvezető a Pesti Izraelita Hitközség nevében üdvözlötte az újszülött szüleit, majd ő is hangsúlyozta a hagyományos szövetség jelentőségét, végül Gellért Endre mondott köszönetet a megjelenteknek.

— **Rövidesen megválasztják Nagybritannia új országos fő-rabbiját.** A brit hitközségek delegátusai 25 tagú bizottságot küldtek ki, amelynek az a feladata, hogy megejtse a jelölést az új országos főrabbi megválasztására. A több mint 20 jelelőből csupán három kerül választás alá.

— **Orgona avatás az Újlaki templomban.** A budai hitközség zsigmondutcai templomában Chanuka péniek estőjén szólt meg először az a műemlékszerű, művészen felépített kétszázéves kis orgona, amelynek megszerzését a zsidó szociális segítés és a Vallás-és Közkutatásügyi Minisztérium áldozatkészsége tette lehetővé. A gyertyagyújtás után Hamner-schlag professzor művészi preliumában csendült fel először az orgona szépfényű, nemes hangja, majd Alpár János orgonista ült a hangszerhez, hogy az istentisztelet kísérje. Sirota Sándor budai főkéntor művészi éneke és áhitatos imája, az énekkar közreműködése (Alpár Ignác karnagy vezetésével) az istentisztelet emlékeztetésünnepé tette. Dr. Benoschofsky Imre főrabbi avató beszédében köszönetet mondott azoknak az intézményeknek, amelyek kérésére készséggel bocsájították a szükséges összeget a hitközség rendelkezésére.

— **Héber tanszék a newyorki egyetemen.** A newyorki egyetem a héber nyelv és kultúra számára külön tanszékot állított fel. Az új tanszék első tanára Abraham J. Katsch lett.

Elsőrangú gépirónót

felveszek, napi 2-3 óra, irodalmi szakmunkában. Ajánlatokat „Elvonalbéli” jellegre Halász hirdetőbe, Rákóczi-ut 27/a.

Lakótársnót keresek

előadás utcai lakásban, nappali elfoglaltságú uránnyt. Megtekinthető: reggel 8-10-ig, d. u. 5-8-ig. Bezerédu-utca 4., fsz. 1.

JÓMEGELENESÜ, nyelveket beszélő PINCER-MIXER szakmai munkát vállal. „Privátul is” jellegre a kiadóba.

VENNÉK NAGYON SZÉP

SZEFER TÓRÁT. Ajánlatokat dr. Fisch Henrik, Budapest, Sip-utca 12-be kérek.

10 ÉVES KISLÁNYOM MELLE
angolul beszélő
nevelőnőt keresek

a délutáni órákra, Erzsébet-körút 44., III. 25. Jelentkezni csütörtök és pénteken 1-1/2 között.

INTELLIGENS URIASSZONY magányos urnál házvezetőnő állást keres, vidékre is. Leveleket a kiadóba „Musz üveggy 209” jellegre.

URI CSALÁDNÁL, perfekt német és magyar tudással bíró leány, nevelőnő állást vállal. Cím a kiadóba.

KALAPJA piszkos, formátlan? Rendeljezzon LAMPERT kalaposmester, Budapest, VII., Jókai-ter 6. szám, udvarban

HÁZAKNÁL felsőruha varrást vállal, Simonné, VIII., Aggteleki-utca 7. II. emelet 7.

Állandóan vásárolok

mindentemű vadbőrt, ugyancsak: vadnyul, pészma, görény, nyest, rókahőrt, valamint kulya, házinyul és macskabőrt. GUTTMANN nyers. és vadbőr nagykereskedő, Bpest, Király-utca 8., udvarban. Telefon: 426-688, Szombaton zárva.

Női, férfi, gyermek **IRHABUNDA VÁSÁR** a készítőnél. Átszabások szücs VII., Nagydíófa-ú. 2 (Rákóczi-útnál) Szombaton zárva.

Nagy zsidó könyvkiadó-vállalat alakult Németországban

A bécsi *Der neue Weg* közli, hogy Koblenzban nagy zsidó könyvkiadóvállalat alakult, amely elsősorban azokat a műveket kívánja újból piacra hozni, amelyeket a németek Göttingen utasítására 1933-ban könyvműglyákon elégettek. A Humanitas könyvkiadó munkássága elé egész Németországban nagy érdeklődéssel néznek.

— György Oszkár-émléknap. Székesfehérvárról, Székesfehérvárról vasárnap leplezték le György Oszkár, a kiváló zsidó író és műfordító emléktábláját. György Oszkár a Nyugat-pemzedék élvonalába tartozott és elsőnek szólaltatta meg magyarul a század elején a modern francia költőket. A német megszállás idején családjaival együtt deportálták és külföldön pusztult el. A felszabadulás után Székesfehérvár városra utat vezetett el nagy füről. Most pedig leplezték György Oszkár emléktábláját is. Az emlékbeszédet Jankovich Ferenc, az ismert költő mondta, aki György Oszkár tanítványa volt.

— A másik Shylock. A new-yorki Jewish Art Theater, a legmagasabb művészi színvonalat képviselő new-yorki zsidó színház most mutatta be *Ibn Zohar* „Shylock és leánya” c. darabját, amely egészen más kéálításban tárja elénk a Shylock-történetét, mint *Shakespeare*. A darab egyik legszebb jelenete az, amikor a döcse törvényszéke megítéli Shylocknak a folt húst, de a megítelt húsért menő Shylock megáll és így kiált fel:

— Nem anthatok vért, mert zsidó vagyok!

— Az Abavász Reim Országos Felhatalmazott Szeretelgyűlés december 11-én, az Adóügyi-utca 6. sz. alatti Erzsébet Szeretelgyűlésen tanácsstermben istentiszteletet rendezett, melyen a szeretetföltárhók zsidó hitü gyámoltjai majdnem teljes számban megjelentek. Vajna József elnök megnyitotta beszéde után Mübsch Alfréd titkár ismertette az aggodalmi szociális megsegítését és lelki gondozását célzó támogató készségeket. A Chanukka-gyertyagyújtás szertartását és az istentisztelet liturgiáját részét Abrahámsohn Manó főként látta el. Az ünnepi szónoklatot dr. Rácz Zoltán rabbi, közközházi lelkész tartotta. Az ünnepélyen közreműködtek Szentiványi Kálmán és Szigeti Jenő előadóművészek. dr. Reiss Sándor felszólalása után Rozma Bernát tanár, Rudas Béla író és Müller Imre szeretetföltárhoni gyámoltak köszönték meg az ünnepély megrendezését. A Halka elnöknek és a gyámoltaknak szeretetáldomáikkal ajándékozták meg.

Az 1944. év vértanúiról való megemlékezés időpontjai

Az Országos Iroda Beth Din-je közleménye:

Elhalálozás 1944. évben	Jahrzeit 1947-ben
1944 dec. 28. (Téveth 12.)	esütörtök dec. 25.
1944 : 29. (: 13.)	péntek : 26.
1944 : 30. (: 14.)	szombat : 27.
1944 : 31. (: 15.)	vasárnap : 28.
1945 jan. 1. (: 16.)	hétfő : 29.
1944 : 2. (: 17.)	kedd : 30.
1944 : 3. (: 18.)	szerda : 31.

Akik csak azt tudják, hogy hozzátartozójuk 1944 december 17. és 1945 január 14. között halt meg, azok 1948 január 11-én, Tévéth hó utolsó napján tartják az évfordulót.

— A Zsidó Állam újjászülése alkalmával megtartott debreceni ünnepség lefolyásáról közölt multheti tudósításból tévedés folytán kimaradt *Abrahámsohn Frigyesnek*, az Agudat Jisrael Keletmagyarországi Csoportja vezetőjének neve, ki lendületes és nagy hatást elért beszédével igen emelte az ünnepély sikerét.

— Zoltán Irén, a telavivi Operaház művésznője, akit a zsidó nagyközönség, mint dődelgetett kedvencét, rövid idő alatt szívébe zárt, december hó 29-én este 8 órakor a Zeneakadémia nagytermében tartja huszhangversenyt palesztinai visszatérése előtt.

— Tórárt avatott a szeghalmi hitközség. December 14-én Tórárt avatott a szeghalmi hitközség. A Tórárt amerikai zsidó testvéreink adományozták. Az avató beszédet Kárpáti Gyula rabbi jelölt, az Országos Izraelita Iroda által kiküldött szónok, avatta fel. Eischler Mór a kántori teendőket végezte. Az ünnepély második részében dr. Nussbaum Károly díszelnök, Kallus Nándor hitközségi elnök, Gutmann Zsigmond rabbi és Friedmann Jónás templomgondnok lelkes beszédekben méltatták a Tóra jelentőségét, a zsidóságot erősítő hatalmát. A vidéki kiküldöttek részéről Láng Gyula (Vésztő), dr. Neumann Andor (Dévény) és Weiss Imre (Körösladány) szólaltak fel. Márkus György, Steiner Imre, Kohn György és Schilling Agnes szavataikkal járultak hozzá az ünnepség sikeréhez.

Zsidó tömegsirt találtak

A Feldbach melletti Müllendorf temetőjében 27 magyar zsidó holtestét exhumáltak. Hatot fejűvéssel végeztek ki, a többinek a koponyáját zúzták szét. A holtesteket koporsóba helyezték és Trautmansdorf bei Gleichenbergi zsidó temetőben temették el.

Ezeket a tragikus sorsu magyar zsidókat 1945 március 23-án, egy légitámadás alkalmával, amikor Jannersdorfból Feldbachba mentek, érte a gyűlöletes támadás. A holtesteket SS-legények egy teherautóba dobálták és a temetőbe vitték és ott, a még életben maradt sebesülteket az NS funkcionáriusok jelenlétében agyonlőtték. E funkcionáriusok egyike, Rösler, német birodalmi lakos volt.

— Házasság. Krausz Aranka Budapest és Reich Jenő Sátoralja helyi Budapestben házasságot kötöttek. (M. k. é. h.)

Dukát Edith és Sári (Schwartz) Frigyes, december 25-én Budapestben házasságot kötöttek. (M. k. é. h.)

— Filmművészeti évkönyv 1948. Most jelent meg Lofa Andor: „Filmművészeti évkönyv 1948” című könyve amely a három évtized óta évenként megjelent műnek méltó folytatása. Hasznos és érdekes könyv nemcsak a filmmel hivatalosan foglalkozók, hanem a filmművészet iránt érdeklődő nagyközönség számára is.

— A Pesti Izr. Hitközség VII. B körzete 1948 január 3-án, szombat este 6 órai kezdettel: „Keresztény és zsidó vallásról” című előadást tart az ifjúság részére. Az előadást vála követi. Mindenképp szívesen látunk.

STEIN LAJOS

a „Bilanzator” kartoték, könyvelési és átiró rendszer szervezője és betanítója. Amerikai, orosz és átiró rendszerű könyvelés felkeltetését és betanítását vállalom.

BUDAPEST, III., ZÁPOR-UTCA 2/c.

3 óra
befut

IGAZOLVÁNYKÉP

Foto Párisi Nagy Áruház

Elutazás miatt még meglévő sarkúveket rendkívül lezártított áron adom

Özv. ADLERNE

Somogyi Béla ut 7, az udvarban

Borotválkozzon

avalódi „HARAB” svájei

villanyönborotvával

Válási szempontból kifogás az nem esik Használata könnyű és kellemes Kapható jobb drogériákban, kávé és elektromos szaktárolókban Ha valahol még nem kapható, úgy forduljon a képviselőhöz: Készlet és T.a. Budapest, V., Sas-utca 11. Telefon: 480-488

PAPIR, IRÓSZER

üzleti könyvek, kartotékok, amerikai naplók és átiró könyvek.

WEINBERGER ÉS FEJERNÉL, VI., Deák-tér 6. (Anker-palota). Tel.: 426-613.

ÚJÉVI NAPTÁRAK:

Jó és olcsó

függönytartó

képekerek

SZÉCSÉNYI

VII., Bethlen Gábor-utca 7 sz. Telefon: 224-288.

Figyelem!

Duplán fűtött libahus, vegyesen comb és melle

5 kgr. vételnél kilója 26 forint bérmentesítve.

Frissen olvasott libazsír, zsírnakvaló husvétli is kapható.

Freireich Henrick orth. kóser háromfűszeres, Debrecen, Páti-utca 2.

NEY SIMON szobrász

mártiremlékművek és sarkúüzeme Viola-utca 19.

Adóügyekben is jártas

gyakorlott tisztviselő keres a Budai Izraelita Hitközség. Pályázatok a hitközséghez (II. Fő-utca 12.) nyújthatók be.

Varrógépek

ipari és háztartási célra. Kölcsönzés, javítóműhely.

GYERMEKKOCSIK

nagy választékban, Bachrach, Dohány-u 68. Tel.: 222-687.

Gyermekágy, bicikli, babakocsi, játékár, vendégház VICA-nál legolcsóbban Nagyatádi Szabó-utca 50 Kálly-utca sarok.

NE DOBJA EL RÉGI NYAKKENDŐIT, olcsón újalakítja most özvegye. E. R. né. V. Thurzó-köz 10., I. 2. Címbejegyzése érte meg.

A rádióban december 23-án, kedden reggel 12 órakor orthodox vallásos felőrárt rendeztek. Rosenbaum Tibor kisvárdai főrabbi mondott igen hatásos beszédet. Berkovits Fő-kantor és a Speizer Márton által vezényelt kórus gyönyörűen énekelt. A zenei kíséretet Gottscholl Jakab látta el.

Ezernégyszáz európai zsidó gyermeket visznek Montrealba. A montreali hitközség kezdeményezésére 1400 zsidó gyermeket visznek Európából Montrealba. Rövidesen elindul Európából, 250 gyermekkel, az első szállítmány.

Egyedi Benő: Zómiraus Jiszroel. Egyedi Benő karnagy, a fiatal kantornemzedék nevelője, Zómiraus Jiszroel címmel érdekes és a zsidó liturgia szempontjából nagyon fontos gyűjteményt ad ki. Összegyűjti a Magyarországon és Kelet-Európában ismert összes hagyományos templomi dallamokat, amelyek nemsokára feledésbe mennek, mert hiszen az a közösséget, és azokat a kántorokat, akik ezeket a dallamokat még ismerték és énekeltek, a fasiszták kiirtották. A magyar zsidó kultúra szempontjából fontos dokumentum ez, mert élénken bizonyítja a magyar zsidóság történelmi feladatát kulturális téren. Összegyűjteni és megmenteni a jövő részére a keleti zsidóságnak mindazokat az alkotásait, amelyek különben veszendőbe mennek. Egyedi Benő munkája elé nemcsak zsidó, hanem általában a zenei körökben nagy érdeklődéssel tekintenek, mert gyűjteménye a kották százaival keresztkül ad majd képet arról, milyen dallamok szakadtak ki a zsidó liturgiái szerzők szívéből az utóbbi két évszázadban.

62 ÉVES, jólszituált. Műk tisztviselő vagyok. Hozzájárul, 50 év körüli feleséget keresek, hozományval. Boldog otthoni szeretnék. „Nyugdíj” jelígre a kiadóra.

A HAPOEL M. S. E. hírei

Füthalt csapatunk befejezte az őszi fordulót, melyben leütötte sikeres szereplésével bebiztosította, hogy csapatjának riválisai közül egyedül számíthatnak a HAPOEL M. S. E. csapatára.

Bavolánk december 28-án, vasárnap Győrben a MAV DAC ellen barátságos mérkőzésben mérkőzött össze csapatunk.

Torna edzésünk a karácsonyi szünetre és téli táborozásunkra való tekintettel szünetelt.

Turista szakszövetségünk nyári táborozása elérte a 150-es taglétszámot, és ezzel az ország nagy turista egyesületei közé emelkedett.

Schulz Jenő cég

Órák-ékszerész (órájavító)

VII. Wesseliényi u. 6., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész

NÉTEL! Tel.: 422-345. ELADÁS!

Akik jelíges hirdetésekre

közül válaszaikat személyesen hozzák be a kiadóhivatalba, leveleiket a hivatal ajtaján felszerelt levélszekrénybe is bedobhatják.

Társaságbeli legdiszkrétebb házasság-

közvetítő. **Doktorné**

Király-u. 67. I. 3. Telefon: 421-930

AUSCHWITZ UTÁN MAGAM MARADTAM. Most vidéken élek.

Benősülnék

Komoly üzembe, vállalatba, kereskedésbe kívánó információkkal és közreműködéssel. Csakis zsidó uraságok kimondottan esinos, intelligens leányai vagy hasonlósorú asszonyai (gyermek is lehet) komoly, őszinte, teljesítményű levelet 25-30-ig, minden formájú közvetítés kizárásával „Teljes diszkvalifikáció” 14708” jelígre Blocknerhez, Városház-utca 12.

Hugom, jómodu muszos özvegye, 41 éves kisleánnyal, vidéki nagy ház tulajdonosa, pesti lakással rendelkezik.

férjhezmenne

40-50 év között, akár vidékre is. „Abszolút korrekt” jelígre Balog hirdetőhöz, V., Szent István-körút 9.

Főbérleti lakással

férjhezmenne piaci árusnő

ötven év körüléhez. „Egyszerű 947” jelígre a kiadóra.

DAVIDOVICSNÉ

házasságközvetítő irodája
Erzsébet körút 35., III. 12. dől.
után 4-től, komoly, előkelő megbízások.

MAGAS, karsu, esinos urasasszony, szép lakással, jövedelemmel, némi vagyonnal férjhez menne, esetleg vidékre is. 50 év körüli, egzisztenciával rendelkező uriemberhez. „Ideális feleség” jelígre a kiadóra.

Élettársat keresek

Kimondottan magas, jömegjelenésű, 36-45-ig, gyermektelen izraelita úrnő személyesen, aki szintén jó anyagi körülmények között van. „Ezt az utat is megpróbálom” jelígre a kiadóra.

KÉRESEM azon 40 körül, intelligens, elfoglaltsággal bíró uriember ismeretségi, aki hasonló, szőke urasasszonnyal megpróbálna újjáépíteni a lerombolt családi otthonát. Leveleket „1948” jelígre a kiadóra.

Főbérleti lakással,

50.000 forinttal rendelkező, 25 éves, esinos, házias, üzleti érvekkel bíró hugom részére keresek 35 éves, komoly egzisztenciával rendelkező szombattartó férfit. Leveleket „Vidék is lehet 130” jelígre a kiadóra.

PERFEKT KONFEKCIÓS SZABÓNÓ nagyobb üzemből beismert vállalat. Cím a DEGOB információs osztályán, Bethlen-tér 2., I. 30.

ESKÜVÖRE

férfi- és női ruhák és belépők kölcsönzése és vétele. Vidékre is. ROTH, Akácia-utca 6. üzlet. TEL.: 421-290.

ZSIDÓ URİKÖRÖK legmegbízhatóbb házasságközvetítője
GOLDNÉ
VII. Alsóerdősor 8. sz. 2.
Telefon: 221-340

CSINOS, jömegjelenésű özvegyasszony megismerkedne

házasság céljából

biztos egzisztenciájú, jömegjelenésű úrral, 50-ig. Havi 1500 forint jövedelem van. Gyermek nem akadály. „Zenekedvelő” jelígre a kiadóra.

25 ÉVES, esinos hugomnak, kinek kétszobás lakása és 50 ezer forint készpénze van, keresek intelligens, biztos egzisztenciával rendelkező férfit, 40-ig. „Szombattartó 2568” jelígre a kiadóra.

Benősülhet egy asztalos-

műhelybe, lakással, izraelita szakember, 50-60 ig. „Boldog szeretnék lenni” jelígre a kiadóra.

Z. AGNES KÜZÖLJE PONTOS CIMET „Szeretlek” jelígre a kiadóra.

52 éves bádogos- és szerelő-mester, mezővárosban saját műhely és házilagallanál rendelkezik, hozzájárul, 40-45 éves, jól szituált nő ismeretségi keresi

házasság céljából.

„Egyedül vagyok 1200” jelígre a kiadóra.

45 éves,

biztos egzisztenciával, modern főbérleti lakással bíró, önálló, érettségizett fővárosi kereskedő keres feltétlenül egzisztens, esinos, kissé molett, felelős, zenekedvelő (némi anyagiakkal is rendelkező)

élettársat.

Részletes, mindenre kiterjedő leveleket „Gyermezszeretők” jelígre a kiadóra.

ÖNÁLLÓ otthonnal rendelkező, esinos musz özvegye

házasság céljából

megismerkedne 50-55 éves, intelligens úrral. „Korrekt 450” jelígre a kiadóra.

Házasság céljából

kérem azt a 48-50-es, intelligens férfit, ki még mindig egyedül van és vágyik egy esinos, önálló foglalkozású élettárs után, írjon „Jó asszonynak a sok közül” jelígre.

A zsinagóga naptára

December 25, csütörtök: Tévész 12, péntek: 13, szombat: 14, vasárnap: 15, hétfő: 16, kedd: 17, szerda: 18, csütörtök: 19.

Szombaton, december 27-én heti szidra: Vajehi, háftórat I. Kir. II, 1-12.

IMAIIDÓK:

Ima- házak	Pén- tök		Szombat		Vasár- nap	
	este	reggel	é. n.	é. n.	reggel	é. n.
Dohány	7/45	7/15	10	4	450	7/45
Rumbach	4	7/10	7/44	450	7/1/5	
Bethlen	4	7/10	7/44	450	7/1/5	
Csáky	4	7/10	7/44	450	7/1/5	
Dózsa	4	7/10	7/44	450	7/1/5	
Nagyfuv.	4	8	7/44	450	7/1/5	
Páva	4	9	7/44	450	7/1/5	
Zugló	4	7/10	4	450	7/1/5	
Fiúvárh.	7/45	7/15	10	4	450	7/1/5
Leányvár.	7/45	7/15	10	4	450	7/1/5

Péntek esti gyertyagyújtás:
3 óra 50 percór.

BUDAI ISTENTISZTELET

December 26, pénteken este 4 órakor, december 27, szombaton d. 2. 1211 órakor, december 27, szombaton d. n. 4 órakor Oneg Szabbat a HIL Kuni Zsigmond-u. 49. sz. alatt, tanteremben. (Dr. Benoschowsky Imre főrabbi: „A próféta és az ideg-szerű kérdések”) A H. Torockó-u. 6b. szám a. imaházban szombaton reggel 7/20 órakor, hétfőnapon reggel 7/8 órakor. (Tárogatás napokon 7 órakor.) Istentisztelet helye. HIL, Kuni Zsigmond-u. 49., XI. Borsai-ut 37., H. Torockó-utca 6a. és péntek este H. Fő-utca 12.

Óbudai istentisztelet kezdet a Lajos-utcai templomban: péntek este 4, szombaton délután 9 órakor.

A Zsidó muzeum nyitva

szombaton 11-13,
vasárnap 10-13,
csütörtökön 16-19 óráig.

37 ÉVES NŐTLEN KERESKEDŐ vagyok, most tértem haza orosz fogságból.

nősülés céljából

megismerkednék egy 21-30 év körüli intelligens, szép leánnyal, vagy gyermektelen asszonnyal, akinek városban saját háza van. Leveleket 37-es jelígre a kiadóra.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII. Sip-u 12 - Telefon: 423-930

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA

Felolós szerkesztő és felolós kiadó:

ROOZ REZSÓ

Beküldött kéziratokat nem örlünk meg - visszaküldésükre nem vállalkozunk

Előfizetési díjak: egész évre 48 Ft, félre 24 Ft, negyedévre 12 Ft. Takarékpénztári csekk száma: 26.209.

Nyomatott a Globus nyomdai műtőzet Rt. körforgópein.

Fel. nyomdavezető: Maróttay Antal, Budapest, VI., Arad-utca 8.